पृष्ठभूमि

समुन्नतीको यात्रा हो विकास । विज्ञानलाई सकारात्क रूपमा मानवीय जीवनमा रूपान्तरण गर्नुले पनि केही हद सम्म विकासको परिभाषा समेट्छ भने हाल आए वातावरणको संरक्षण सहितको सकारात्क रूपान्तरणलाई विकासले परिभाषित गर्दछ । सहभागितामूलक साथै सहिष्णुभावलाई एकतामा रूपान्तरीत दीगो यात्राको अनन्त दुरी पार गर्ने प्रक्रिया पनि हो विकास । विकासले राज्यको मूल लक्ष्यलाई नागरीकका अपेक्षा र आकांक्षासंग साक्षात्कार गराउने अभिप्राय बोकेको हुन्छ । मुलत नेपाललाई अल्प विकसित राष्ट्रबाट विकासिल राष्ट्रमा स्तरोन्नती गर्ने मूल मर्मलाई आत्मसाथ गरी नेपाल सरकारले समृद्ध, आधुनिक शान्त र न्यायपूर्ण नेपालको परिकल्पना लाई साकार पार्न हिमाल, पहाड, तराई र मधेशलाई समानुपातिक विकास गर्दै विश्व सामु नेपाललाई एक विकसित राष्ट्रको रूपमा परिचित गराउँदै सम्पूर्ण नेपालीहरूको राजनैतिक चेतनाको बृद्धि संगै आर्थिक समाजिक एवम मनोबैज्ञानिक रूपमा सुसम्पन्न बनाउने दुरगामी सोचका साथ संघीय संरचनामा देश गई सकेको सर्वविधितै छ । सोही कुरालाई मध्यनजर गरी भूगोल भन्दा पनि भावनालाई एकतामा बाध्न सकियो भने विकास प्रभावकारी हुने कुरालाई मध्यनजर गरी सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको निर्माणमा नेपाल मै नमूनाको रूपमा २ नगरपालिका कोसीहरैचा र सुन्दरदुलारी नगरपालिका मिलाई बनाईएको छ । साविकका ५ वटा गाविस बाट २ वटा नगरपालिका र हाल दुई वटा नगरपालिका बाट एउटै नगरपालिका बनेको यो नगरपालिका भूगोलको दृष्टीले सुगम, श्रोतको दृष्टीले सक्षम र नागरीकहरूको चेतनास्तरको दृष्टीले सचेत मानवीय बसोवास भएको क्षेत्र पनि हो । संघीयता आफ्नै क्षमता विकास गरी आफै कार्यपालिकीय, व्यवस्थापकीय र न्यायपालिकीय अधिकारहरू उपयोग गर्ने माध्यम पनि भए बाट यस नगरपालिकाको आन्तरीक श्रोतलाई मजबुत बनाउदै नेपाल सरकारले घोषणा गरेका ७५३ स्थानीय तहमा सुन्दरहरैचा नगरपालिका नेपाल मै चर्चाको शिखरमा रहेको नगरपालिका हो । सोही सन्दर्भलाई मध्यनजर गरी सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको राजश्वका श्रोत, दर, दायरा तथा क्षेत्रहरू पहिचानका लागि यो प्रतिवेदन तयार पारीएको छ ।

परिच्छेद १

१. विकेन्द्रीकरण देखी संघीयता सम्म

एकीकरणको पूर्वको ईतिहास करीव २५०० बर्ष पुरानो बोकेको नेपाल विश्वमान चित्रमा क्षेत्रफलको हिसाबले सानो मुलुकको रुपमा परिचित रहेको छ । विभिन्न कालखण्डमा फरक राजनैतिक आस्था र अबस्था सँग नेपालको ईतिहास सिर्जना भएको भएता पनि वित्तिय व्यवस्थापन लाई अध्ययनको रुपमा लिएर हेर्दा भने पद्दम समशेरको पालामा तयार भएको पहिलो संवैधानिक दस्तावेज नेपाल सरकार बैधानीक कानून, २००४ मा पंचायती सभा अन्तर्गत ग्राम, नगर र जिल्ला पंचायतको संवैधानिक व्यवस्था रहेको पाईन्छ । नेपाल सरकार बैधानिक कानून २००४ कार्यान्वयन नभए पनि संबैधानिक रुपमै ग्राम, नगर र जिल्ला पंचायतको व्यवस्था हुनुले विकेन्दीकरणको मर्मलाई तात्कालिन राणा शासकले समेत स्वीकार्न खोजेको अनुभूत गर्न सकिन्छ । उक्त संविधानमा ग्राम र नगरले गर्ने काम कारबाहीको क्षेत्र समेत तोकेको पाईन्छ । जिल्ला पंचायतले सरकारले आफुलाई दिएको अनुदानको आधा हिस्सा ग्राम र नगर पंचायतलाई दामासाहीले बाँड्नु पर्ने र खर्च गर्नु पर्ने कुरा संविधानमा उल्लेख भएको पाईन्छ । यसै क्रममा नगर पंचायत ऐन २००६ जारी हुँदा नगरपालिकाहरु लाई घर जग्गामा बार्षिक कर लिने, घरजग्गा बहाल कर, व्यवसाय कर, सवारी दस्तुर, पानी कर, सार्वजनिक सम्पती (बाटो, पुल, अस्पताल आदि कर) साथै नक्सा पासका बारेमा समेत बोलेको पाईन्छ । नेपाल सरकार अन्तरिम शासन विधान, २००७ ले राज्यले ग्राम पंचायतहरु खडा गरी तिनलाई स्वयत्त शासित संस्थाको रुपमा काम गर्न आवश्यक अधिकार दिनु पर्ने कुरा सिफारीस गरेको थियो । २००९ सालमा गठीत बुच आयोगले अधिकार प्रत्यायोजन र विकेन्द्रीकरणको आवश्यकता औल्याएको, २०१३ सालमा गठित टंक प्रसाद आचार्य संयोजकत्वको प्रशासन पुन गठन योजना आयोगले प्रशासनिक विकेन्द्रीकरणका लागि जिल्ला, गाउँ र ब्लकको सिफारीस गरेको पाईन्छ । सो पश्चात वि.सं. २०१९ मा नगर पंचायतलाई घरधुरी कर र बहाल कर लगाउने अधिकार दिईएको थियो भने २०२२/०२३ सालमा स्थानीय कर पुनरावलोकन गरीएको थियो । आ.व. २०३३/०३४ मा व्यापार कर ०.५ प्रतिशत लिन पाउने व्यवस्था गरीएको थियो । सो करलाई २०४५ सालमा चुंगीकरको रुपमा १ प्रतिशत पुऱ्याईएको थियो ।

यसरी हेर्दा नेपालको संबैधानीक विकास क्रम देखी प्रजातन्त्रको पुनर्वहाली सम्म आई पुग्दा स्थानीय सरकार संचालन र व्यवस्थापनका लागि समयानुकूल करका दर अनी दायराहरुलाई फराकिलो पार्दै लैजाने काम भएको अबस्था देखिन्छ ।

वि.स. २०३२ सालमा गठीत प्रशासन सुधार आयोग समेतको सिफारीसका आधारमा विकेन्द्रीकरण ऐन, २०३९ जारी भयो । विकेन्द्रीकरण ऐन २०३९ ले स्थानीय निकायहरुलाई जिल्ला स्तरीय विकास कार्यको संचालन गर्ने उत्तरदायित्व तत्कालिन स्थानीय पञ्चायतको हुने र विकाससँग सम्बन्धित कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य वन आदि मन्त्रालयका जिल्ला स्तरीय कार्यालयहरु जिल्ला पञ्चायत सचिवालयका शाखाको रुपमा स्थापित हुने व्यवस्था गरेको थियो । उक्त काम सम्पादन गर्न स्थानीय निकायहरुलाई कर, दस्तुर, शुल्क लगाउने अधिकार यस ऐनले प्रदान गरेको थियो भने गाउँ तथा नगर स्तरमा पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर सर्वसंचित कोषमा ५ प्रतिशत, जिल्ला पञ्चायतमा १५ प्रतिशत र बाँकी सम्बन्धित गाउँ तथा नगरलाई दिने व्यवस्था गरिएको थियो ।

वि.सं. २०४६ सालमा प्रजातन्त्रको पुन:स्थापना पश्चात स्थानीय निकायलाई थप सुदृढ बनाउन साविकका गाउँ, नगर तथा जिल्ला पंचायत ऐनलाई खारेज गरी गाउँ विकास समिति, नगरपालिका र जिल्ला विकास समिति ऐन २०४८ जारी गरीयो । यी ऐनहरुमा स्थानीय

निकायहरुलाई विभिन्न करहरु लगाउने क्षेत्राधिकारहरुको व्यवस्था गरिएको थियो । तात्कालिन प्रधानमन्त्री गिरीजाप्रसाद कोईरालाको अध्यक्षतामा गठित उच्च स्तरीय प्रशासन सुधार आयोग, २०४८ ले केन्द्रीय सरकारले स्थानीय निकायलाई अधिकार, कार्य जिम्मेवारी र श्रोत साधन निक्षेपण गर्न सिफारीस गरेको । आ.ब. २०५३/०५४ देखि मालपोत उठाउने अधिकार गाउँ विकास समिति र नगरपालिकाहरुलाई दिइयो । प्रजातन्त्रको पुरस्थापना पञ्चायत पनि उक्त ऐनहरु साविकको पञ्चायती व्यवस्था अनुरुपका ऐन भन्दा केही फरक नभएका कारण वि.सं. २०५३ सालमा शेरबहादर देउवाको अध्यक्षतामा उच्चस्तरीय विकेन्द्रीकरण समन्वय समितिको गठन गरिएको थियो । उक्त समितिले विकेन्द्रीकरण क्षेत्रमा तयार गरेको प्रतिवेदन अनुसार हालको सानो संविधानको उपमाले पुकारीने स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ र सो अनुसारको नियमावलीको व्यवस्था गरियो ।

स्थानीय निकायहरुलाई राजश्वका श्रोत तथा राजश्व बाँडफाँडका बिषयलाई थप गरी निक्षेपणको सिद्धान्तका आधारमा एकीकृत रुपमा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र सो अनुसारको नियमावलीहरुको व्यवस्था गरियो । तर उक्त ऐन तथा नियमावलीमा केन्द्रबाट राजश्व बाँडफाँड घरजग्गा रजिष्ट्रेशन, विद्युत रोयल्टी आदि तल्लो तह गाउँ विकास समिति तथा नगरपालिकामा बाँडफाँड गर्नु पर्ने व्यवस्था नगरे पनि जिल्लाले सम्बन्धित नगरपालिकाका क्षेत्र बाट उठाएको ऊन, खोटो, जडिबुटी, कवाडी माल, ढुंगा, स्लेट, बालुवा तथा प्रचलित कानूनले निषेध नगरिएका मृत जिवजन्तुको हाड सिंग, खुर आदि बाट संकलित रकमको ३५ देखी ५० प्रतिशत सम्बन्धित गाउँ विकास समिति र नगरपालिकालाई दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

नगरपालिका लाई लाई ऐनले तोकिदिएका जिम्मेवारीहरु पुरा गर्न हरेक बर्ष नेपाल सरकार बाट शसर्त र निशर्त अनुदान उपलब्ध गराउने गरिएको छ । यस्तो अनुदान बाहेक खानी, बन, विद्युत, पर्यटन, रजिष्ट्रेशन जस्ता क्षेत्रबाट संकलित राजश्वको निश्चित प्रतिशत स्थानीय नियकायलाई दिने गरेको पाईन्छ । तथापी संघीय संरचना कार्यान्वयनमा आई सकेको बर्तमान अबस्थामा सो अधिकार समेत स्थानीय तहमा नै हस्तान्तरण भएको अबस्था छ । सो सन्दर्भलाई मध्यनजर गर्दो त नगरपालिकाको कराधारलाई फराकिलो र बैज्ञानीक बनाउनु अझ आबश्यक देखिन्छ ।

संघीय संरचनामा मूलुक गै सकेको बर्तमान परिप्रेक्ष्यलाई मध्यनजर गर्दा स्थानीय सरकारलाई स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन तथा नियमावलीले दिएको अधिकार भन्दा उच्च कोटीको अधिकार दिएको बर्तमान परिप्रेक्षमा स्थानीय सरकारको रुपमा रहेको स्थानीय निकायको जिम्मेवारी र दायित्वमा बढोत्तरी भएको देखिन्छ । अव स्थानीय निकाय स्थानीय सरकारमा रुपान्तरण भई सकेको छ भने उसले कार्यपालिकीय अधिकार, व्यवस्थापकीय अधिकार तथा न्यायपालिकीय अधिकार गरी सरकारका तिनै निकायले गर्ने काम गर्ने अधिकार प्राप्त गरेको अबस्था छ । स्थानीय सरकार स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परीधि भित्र रही संचालित भएको छ ।

नेपाल सरकारले हरेक बर्ष नगरपालिकाहरुलाई उपलब्ध गराउने थप अनुदानलाई उनीहरुले पालना गर्नु पर्ने न्युनतम शर्तहरु तथा उनीहरुको कार्य सम्पादन क्षमताको आधारमा वितरण गर्ने परिपाटीको थालनी भएको छ । यो व्यवस्था नगरपालिकामा समेत हुने भएको हुँदा प्रत्येक बर्ष करको दर र दायराको व्यवस्थापन द्वारा घटिमा वीस प्रतिशत राजश्व बढाउनुपर्ने देखिन्छ । यसका लागी स्थानीय स्तरमा क्रियासिल राजनितिक दलहरु, समाजिक संगठनहरु, नागरीक समाज, पूर्वजनप्रतिनिधिहरु, राजश्व परामर्श समिति, समुन्नत नगरपालिका निमार्णका लागि योगदान गर्ने विद्वतवर्ग र सरोकारवाला अन्य सँग व्यापक परामर्श गरी यस प्रतिवेदनले औल्याएका राजश्वका श्रोत

अनि दायराहरुलाई कार्यान्वयन गरेमा सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको बर्तमान जनसंख्या, क्षेत्रफलका दृष्टिकोणले हेर्दा एउटा व्यवस्थित नगरपालिकाको रुपमा स्थापित हुने कुरामा दुई मत छैन ।

२. सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको परिचयः

मिति २०७३ साल फाल्गुण २७ गते नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम साविकका २ नगरपालिका कोसीहरैचा र सुन्दरदुलारी मिलाई सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको निर्माण भएको हो । मोरङ जिल्लामा नयाँ गठन भएका नगरपालिकाहरुमा धेरै सम्भावना बोकेको नगरपालिकाको रुपमा सुन्दरहरैचा नगरपालिकालाई लिन सकिन्छ । यहाँका सचेत राजनैतिक दल र विकासप्रेमी नगरवासी समेत यो नगरपालिकाका दरिलो अनि दीगो विकासको श्रोतको रुपमा रहेका छन् । यस नगरपालिकामा १२ वटा वडाहरु रहेका छन् । धेरैजसो ग्रामिण पहाडी शैलीको बसोबास रहेको यस नगरपालिकामा विभिन्न प्रकारका व्यापार, व्यवसाय, प्राकृतिक स्रोत तथा सामाजिक महत्वका क्षेत्रहरु रहेका छन् । यो नगरपालिका पर्यटकीय दृष्टिकोणले समेत अत्यन्त महत्वपूर्ण तथा धनि नगरपालिका हो । मोरङ कै पुरानो शहर हरैचा, बृन्दावन गौशाला धाम, भूल्के जलाधार क्षेत्र, हसीना पर्यटकीय सिमसार क्षेत्र, बाघझोडा पर्यटकीय सिमसार क्षेत्र लगायत यहा धेरै पर्यटकीय क्षेत्रहरु रहेका छन । विकसित शहरको रुपमा रुपान्तरीत हुँदै गरेको यो नगरपालिका विराटनगर, ईटहरी, धरान लगायतका कोलाहलले भरीएका शहरहरुबाट केही समयका लागि शान्त वातावरण प्राप्त गर्न आउने क्षेत्रको रुपमा विकास हुँदै गएको छ । सोही कुरालाई मध्यनजर गरी गोकुलम, गोकर्ण जस्ता रिसोर्टहरु खुलि रहेका छन । भने उल्लेखित ठाउँहरुमा आउने मानिसहरुको भिडको कारणले समेत यो कुरा प्रमाणित गरी रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा आधारभूत देखि उच्च शिक्षा सम्म प्रदान गर्ने शैक्षिक संस्थाहरु रहेका छन् । माग बमोजिमको खानेपानी तथा भौतिक पूर्वाधार पुऱ्याउन नगरपालिकाले सकिरहेको अबस्था छैन । व्यवस्थित आवधिक योजना बनाएर बाटो, खानेपानी, स्वास्थ्य, शिक्षा इत्यादीको समय मै विकास गर्नुपर्ने चुनौती रहेको छ । मूलत नगरले काम गरीरहेको र स्थानीय तह भए सँगै केन्द्रीय सरकारले दिने अनुदान समेत बढेको अबस्थामा कराधारलाई व्यवस्थित गरी जनसहभागिता समेत जुटाई काम गरेमा भूगोलको सरलताको हिसावले छिटो विकासको यात्रामा लामो दुरी पार गर्ने नगरपालिकाको रुपमा यो नगरपालिका पुग्ने देखिन्छ । स्थानीय तहमा जनप्रतिनिधिहरुको अभाव, योजनाबद्ध विकास कार्यान्वयनमा कठिनाई तथा आवश्यक आर्थिक व्यवस्थापनमा कठिनाई हुनुले यस नगरपालिका क्षेत्रको अपेक्षित विकास हुन नसकेको विगतका वीचमा सम्भावना र अवसर सहित स्थानीय तह निमार्ण भएको अबस्था छ ।

अन्त्यमा स्थानीय तहको रुपमा रुपान्तरीत यो नगरपालिकाले जनताहरुमा आफ्ना सेवाहरु सर्वसुलभ र छिटो, छरितो रुपमा उपलब्ध गराउनुका साथै स्वच्छ र सफा खानेपानिको सुविधा उपलब्ध गराउने, प्रत्येक वडाहरुबाट बजार आउन जान यातायात चल्ने सक्ने किसिमले ग्राभेल सडक बनाउने, बनेका सडकहरुलाई फराकिलो बनाउने ग्राभेल सडकहरुलाई कालोपत्रे गर्ने तथा नगर र नगर क्षेत्र भित्र आवासिय र कृषि क्षेत्रको पहिचान गरी कराधार समेत निर्धारण गरेमा दीगो आर्थिक श्रोतको स्थापना भई नगर समुन्नत हुने देखिन्छ । महिला, जनजाती तथा पिछडिएका वर्ग तथा मुस्लीम समूदायहरुमा सामाजिक सेवा उपलब्ध गराउन पूर्वधारहरुको स्थापना गराउन सहयोग गर्ने, उन्नत कृषि प्रणाली, सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई कृयाशिल बनाउने तथा सोसँग सम्बन्धित जनचेतना जगाउने खालका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गराउने, वृक्षारोपण गर्ने गराउने तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउने, सुव्यवस्थित बसोवासको व्यवस्था तथा ग्रामिण सरसफाई, ल्याण्डफिल्ड साईट, पशुबधशाला, व्यवस्थित बसपार्क तथा रंगशाला, कालोपत्रे तथा ढल निकाशाका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिने र चरणबद्ध रुपमा सहरी पूर्वाधार सिर्जना गर्दै जाने, महिला तथा पिछडिएका जनजातीमा स्वोरोजगारको अवस्था सिर्जना गर्ने विभिन्न सिपमुलक तालिमको माध्यमबाट सहयोग उपलब्ध गराउने, ग्राणि इलाकामा बसोबास गर्ने मानिसहरुका न्युनतम आधारभुत आवश्यकता पुरा गर्न ग्रामिणक्षेत्रमा बसोबास गर्ने निरक्षरहरुलाई साक्षर बनाउने, प्राकृतिक सौन्दर्य र साँस्कृतिक धरोहरको संरक्षण र सम्बद्धनका साथै पर्यटकिय महत्वलाई उजागर गर्ने लक्ष्य

लिई आफ्नो श्रोत र साधनले भ्याए सम्म अविरल गतिमा अगाडि बढाउनको लागि यहाँका सचेत नागरिक, राजनैतिक दल, पत्रकार, विषयगत कार्यालयहरुको स्थापना र व्यवस्थापन गरेमा यो नगरपालिका आर्थिक, समाजिक र मानवीय विकासको यात्रामा अब्बल हुने कुरामा दुई मत छैन भन्दा अतियुक्ति नहोला ।

परिचय

३. अध्ययनको उद्देश्यः

पहिलो नगर सभाले राजश्वका दर दायरा तथा क्षेत्रहरु पहिचान गर्ने विषयलाई मध्यनजर गरी राजश्व परामर्श समितिले दिएको मार्ग दर्शनलाई आधार मानी तैयार गरीएको यो **राजश्व प्रक्षेपण तथा अध्ययन प्रतिवेदन** ले करका दर पहिचान र दायरालाई फराकीलो पारी आन्तरीक श्रोतको बढ्ोत्तरीमा ठूलो फड्को मार्नुपर्ने अबस्था छ । साविकका दुई नगरपालिकाको करका दर अनी क्षेत्रहरुलाई हेर्दा खासै ठूलो अन्तर नदेखिए पनि श्रोत पहिचान र नगरले सहजै प्राप्त गर्ने करलाई समेत कार्यान्वयन नगरीएको अबस्थामा यो अध्ययनले सोही क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी काम गर्ने छ ।

अध्ययनको उपादेयताः

- नगरपालिकाको आन्तरीक श्रोतको संभाव्यता पहिल्याउन ।
- श्रोतको दोहन, परीचालन र व्यवस्थापनमा देखा परेका समस्याहरुको व्यवस्थापन गर्न ।
- आन्तरीक श्रोतलाई पूर्वानूमानयोग्य बनाउन ।
- राजश्वको दर र दायरालाई फराकिलो पार्न ।
- संविधान, ऐन, कानूनमा तोकिएका राजश्वका श्रोतहरुको कार्यान्वयन गर्न ।
- राजश्व अभिबृद्धिका लागि गर्न सक्ने कार्यहरुको पहिचान गर्न ।
- राजश्वको सहि प्रक्षेपणबाट विकास आयोजनाहरुको समयमा कार्यान्वयन गर्न ।
- राजश्व असूलीको कार्य योजना तयार गर्न ।
- ठेक्काद्धारा बन्दोबस्त गर्ने राजश्वका श्रोतहरुको न्यूनतम ठेक अंक कायम गर्न ।
- बैज्ञानिक कर प्रणालीलाई स्थापित गर्न ।
- एकीकृत सम्पती करको दुरगामी सकारात्मक प्रभावलाई स्थापित गर्न आदी ।

४. अध्ययनको दुर्वलता

सुन्दरहरैचा नगरपालिका आफैमा सम्भावना बोकेको नगरपालिका हो । करका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न सकेमा यो नगरपालिकामा असिमित श्रोतहरु रहेको देखिन्छ । बुढि खोला किस्ती खोला, लोहोद्रा तथा मोरङ मै सबै भन्दा बढि बालुवा गिट्टी उत्खनन हुने गछिया खोला समेत यो नगरपालिकाको लामो र दीगो श्रोत हुन भने जंगल क्षेत्रमा रहेका र भएका श्रोतहरुलाई समेत सही परिचालन नगरी सकिएको अबस्था छ । सोही सन्दर्भहरु नै अध्ययनको दुर्वलता भित्र रहेका छन भने यो अध्ययनले यसलाई सवलतामा रुपान्तरण गर्ने नै छ ।

राजश्व सम्भाव्यता अध्ययन प्रक्षेपण गर्ने विषय आफैमा जटिल विषय हो । नेपालको सन्दर्भमा हेर्ने हो भने त करको बारेमा नकारात्मक सोच मात्र देखिन्छ । तसर्थ नागरीकहरुलाई आफूले तिरेको करको सही सदुपयोग भएको अबस्था नदेखुन्जेलसम्म यस प्रति सकारात्मक भावनाको विकास गराउन

नै नसकिने अबस्थाका बाबजुद प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने भएकोले उल्लेखीत समयमा धेरै विषवस्तुहरुको अध्ययन गर्न समय अपर्याप्त भएकोले कुनै विषय छुट्न सक्ने संभावना छ । तथापी सके सम्म सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको करका क्षेत्रहरु पहिचान गर्ने विषयमा यो अध्ययन समेत रहेको छ ।

- यो अध्ययन सुन्दरहरैचानगरपालिकाको सन्दर्भमा गरिएको हुनाले यसले सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको सन्दर्भमा मात्र सहयोग गर्न सक्ने भएकोले अन्य क्षेत्रमा यसको प्रयोग सर्वमान्य नहुन सक्छ । किनकी सन्दर्भ सम्भावना र सोचका हिसावले पनि फरक परिवेश र प्रकृतिको परिपाटिबाट यो नगरपालिका संचालित छ ।
- उस्तै भूगोल र क्षेत्र तथा करका दर अनी दायराहरु समेत उस्तै प्रकृतिका भएका नगरपालिका मिलेको भए पनि कर तिर्ने विषयमा दुवै नगरपालिकामा फरक सोच भएकोले सोलाई चिर्न चुनौती देखिन्छ ।

५. अध्ययन विधि

यो अध्ययन सुन्दरहरैचा नगरपालिकाले हाल सम्म प्रयोगमा ल्याएका कर तथा राजश्वहरुको अवस्था, त्यसको प्रभावकारीता तथा भविश्यमा अर्थात आगामी आर्थिक बर्षमा प्रयोगमा ल्याउन सक्ने कर तथा राजश्वहरु के के हुन सक्छन भन्ने सम्बन्धमा केन्द्रित रहेको छ । त्यसै गरी यो अध्ययनले सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको कर तथा राजश्वका क्षेत्रहरुको विश्लेषण गरी बर्णनात्मक रुपमा प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेको छ ।

सुन्दरहरैचानगरपालिकाले संकलन गर्न सक्ने राजश्वलाई व्यवस्थित पार्दै बृद्धि गर्नका लागि राजश्व सम्भाव्यता अध्ययन गर्न अध्ययनको शिलसिलामा प्रयोग हुने विभिन्न विधीहरुको प्रयोग गरिएको छ । अध्ययन अनुसन्धानमा प्रयोग हुने विधिहरु धेरै भए पनि यस अध्ययनमा आवश्यकता, सरलता र समय सिमा समेतका हिसावले देहाय अनुसारका विधिहरुको मात्र प्रयोग गरिएको छ ।

क. सरोकारवालाहरु सँगको अन्तरक्रिया:

विशेष गरेर स्थानीय तहको करका दरहरु र कराधारहरुको सन्दर्भ स्थानीय नागरीकहरु सँग जोडिने भएकाले स्थानीय तहमा भएको अभ्यास र सुन्दरहरैचा नगरपालिकाले गरिरहेको अभ्यासका विच भएको भिन्नता र सुन्दरहरैचा नगरपालिकाले आगामी दिनमा सङ्कलन गर्न सक्ने कर तथा राजश्वका क्षेत्रहरु पहिचान गर्नका लागि विभिन्न चरणमा सरोकारवालाहरुसँग अन्तरक्रिया सम्पन्न गरिएको थियो ।

ख. लक्षित समूहहरुसँगको छलफल

नगरपालिकासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने करदाताहरु वर्तमानमा नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका करहरुको बारेमा विभिन्न चरणमा छलफल गरीयो भने सोबाट नगरपालिकाले लिने गरेका करहरुको बारेमा लक्षित समूहको धारणा र दृष्टिकोणका बारे विचार संकलन र छलफल गरीयो ।

ग. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४

स्थानीय तह कार्यान्वयनमा आई सकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरकार संचालन ऐनले दिएको करको मार्ग दर्शनलाई समेत यो अध्ययनले समेटेको छ ।

घ. सहायक तथ्याङ्कको (Secondary Data) अध्ययन :

नगरपालिकाका करदाताहरुको यथार्थ तथ्याङ्क संकलनमा नगरपालिका लागिरहेको अबस्था देखिन्छ । चालू आ.व.मा नगरपालिकाले आफ्ना करदाताहरुको विवरण कम्प्युटर प्रणालीमा समेटिनु पर्ने अवस्था रहेको छ । हाल नगरपालिकाले मालपोत लिईरहेको अवस्थामा करका दायरा फराकिलो बनाउनका लागि नगरपालिकाले एकीकृत सम्पती कर लगानु पर्ने अवस्था देखिएको छ । नगरपालिकामा कति करदाता छन् भन्ने कुरा तथ्यांक नभएकाले त्यस्ता करदाताबाट कति कर तथा

राजश्व सङ्कलन गर्न सकिन्छ भन्ने कुराको सामान्य रुपमा प्रक्षेपण गर्नको लागि अध्ययनको क्रममा विभिन्न सहायक तथ्याङ्कको प्रयोग गरिएको छ ।

ङ. छिमेकी नगरपालिकाहरुको अध्ययन

यस अध्ययनको सिलसिलामा ईटहरी उपमहानगरपालिका, विराटनगर महानगरपालिका, काठमान्डौ महानगरपालिका, पोखरा महानगरपालिका लगायतका नगरपालिका तथा उर्लावारी, बेलवारी, दमक लागायतका नगरपालिकाले करमा गरेको अभ्यास समेतलाई अध्यनको क्षेत्रमा राखीएको छ ।

च. अवलोकन

नगरपालिकाले आफ्नो करको दर तथा दायरा बढाउनको लागि सुन्दरहरैचा नगरपालिकाले एकीकृत सम्पती कर लगाउनु पर्ने तथा विज्ञापन कर, मनोरञ्जन कर, वहाल कर, व्यवसाय करको दर, घरबाटो कर, घरनक्सा पास जस्ता विषयमा प्रत्यक्ष अवलोकन गरी यथार्थ बस्तुस्थीति बुझी आगामी दिनका लागि राजश्व प्रक्षेपण गरीएको छ भने अब स्थानीय सरकारले लगाउन सक्ने संविधान त तोकिएको क्षेत्रहरुको समेत पहिचान गरीएको छ ।

परिच्छेद २ (दुई)

क) कानूनी संरचनात्मक अवस्था विश्लेषण

नेपालको संविधानको अनुसूची -८ बमोजिम देहाय बमोजिम स्थानीय तहका काराधारका क्षेत्रहरु तोकिएको छ ।

(धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२) र धारा २२६ को उपधारा (१) सँग सम्बन्धित)

स्थानीय तहको अधिकारको सूची

क्रम संख्या	विषय
१	नगर प्रहरी
२	सहकारी संस्था
३	एफ एम संचालन
४	स्थानीय कर (सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, शेवा सुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर , भूमी कर मालापोत , दण्डजरीवाना, मनोरन्जन कर मालपोत संकलन
५	स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन
६	स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन
७	स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजनाहरू
८	आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा
९	आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई
१०	स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता
११	थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाई
१२	गाउँ सभा, नगर सभा, जिल्ला सभा, स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन
१३	स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन
१४	घरजग्गा धनीपूर्जा वितरण
१५	कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी
१६	ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन
१७	बेरोजगारको तथ्यांक संकलन
१८	कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण
१९	खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा
२०	विपद व्यवस्थापन
२१	जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण
२२	भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास

क) स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा भएको व्यवस्था

परिच्छेद-९

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वित्तीय अधिकारक्षेत्र

५४. कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन, उठाउन वा ऋण लिन नपाउने : कानून बमोजिम बाहेक गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्र कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन पाउने छैन।

५५. एकीकृत सम्पत्ति कर र घर जग्गा कर : (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्र एकीकृत सम्पत्ति कर वा घरजग्गा कर लगाउनेछ।

तर २०७५ साल साउन १ गतेदेखि एकीकृत सम्पत्ति कर मात्र लगाउनु पर्नेछ।

५५

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनका लागि "एकीकृत सम्पत्ति कर" भन्नाले गाउँपालिका वा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको सम्पूर्ण घर र जग्गाको एकीकृत रूपमा हिसाब गरी लगाइने सम्पत्ति करलाई जनाउँछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर लगाउँदा देहायका विषयलाई आधार लिनु पर्नेछ :-

(क) घर जग्गाको आकार, प्रकार, बनौट र उपयोग वा अचल सम्पत्तिको उत्पादनशील उपयोगको अवस्था,

(ख) नागरिकको जीवनस्तर, आर्थिकस्तर र कर तिर्न सक्ने क्षमता,

(ग) अचल सम्पत्तिको प्रचलित बजार मूल्य तथा ह्रास मूल्य,

(घ) सभाले उपयुक्त ठानेका अन्य आधार।

(३) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले स्थानीय कानून बमोजिम मापदण्ड बनाई एकीकृत सम्पत्ति करमा छुट दिन सक्नेछ।

५६. **भूमिकर (मालपोत)** : गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको जग्गामा त्यस्तो जग्गाको उपयोगका आधारमा भूमिकर (मालपोत) लगाउनेछ।

तर एकीकृत सम्पत्ति कर लगाएको अवस्थामा भूमिकर (मालपोत) लगाइने छैन।

५७. **घर जग्गा बहाल कर** : गाउँपालिका वा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले त्यस्तो बहाल रकममा बहाल कर लगाउनेछ ।

५८. **व्यवसाय कर** : गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा व्यवसाय कर लगाउनेछ।

५९. **बहाल बिटौरी शुल्क** : गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत बहाल बिटौरी शुल्क लगाउनेछ।

६०. **पार्किङ्ग शुल्क** : गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए बापत पार्किङ शुल्क लगाउन सक्नेछ।

६१. **जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर** : गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले ऊन, खोटो, जडीबुटी, वनकस (खर), कवाडी माल, प्रचलित कानून बमोजिम निषेधित जीवजन्तु बाहेकका अन्य मृत वा मारिएको जीवजन्तुको हाड, सीङ,

प्वाँख, छाला वा यस्तै प्रकृतिको वस्तुको व्यावसायिक उपयोग गरे वापत गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले जडीबुटी, कवाडी तथा जीवजन्तु कर लगाउनेछ।

६२. **सेवा शुल्क** : (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका केबलकार, ट्रेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, क्यानोनिङ्ग, बञ्जी जम्प, जिपफ्लायर, र्‍याफ्टिङ्ग, प्याराग्लाईडिङ्ग लगायतका स्थानीय पर्यटन, मनोरञ्जन तथा साहसिक खेलकुद सम्बन्धी सेवा वा व्यवसायमा सेवा शुल्क लगाउनेछ।

तर अर्को गाउँपालिका वा नगरपालिकासँगको सीमा नदी वा एकभन्दा बढी गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई समेटेर सञ्चालन हुने सेवा वा व्यवसायमा शुल्क लगाउँदा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकासँग समन्वय गर्नु पर्नेछ।

(२) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको स्थानीय पूर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको कुनै सेवा उपयोग गरे बापत सम्बन्धित सेवा प्रदायक तथा सेवाग्राहीलाई सेवा शुल्क लगाउन सक्नेछ :-

(क) खानेपानी, बिजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह र त्यस्तै अन्य सेवा सुविधा,

(ख) फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाइ, ढल निकास, सडक बत्ती जस्ता सेवा सुविधा,

(ग) शौचालय, पार्क, स्नानगृह, पौडी पोखरी, व्यायमशाला, गेष्टहाउस, पर्यटकीय स्थल, छात्रबास (होष्टेल), हाट बजार, पशु बधशाला, शव दाहगृह, धोवीघाट र त्यस्तै अन्य सुविधा,

(घ) सडक, बस पार्क, ढल, पुल, बत्ती जस्ता सेवा,

(ङ) अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्याङ्कन सम्बन्धी सेवा,

(च) सिफारिस सम्बन्धी कुनै सेवा।

(३) गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उपदफा (१) र (२) मा उल्लिखित सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने वा त्यस्तो सेवा सुबिधा उपयोग गरे बापत लाग्ने सेवा शुल्क उठाउने कार्य आफै गर्न वा व्यवस्थापन करार वा निजी क्षेत्र मार्फत गराउन सक्नेछ।

६३. **कर, शुल्क वा दस्तुर लगाउन नपाउने** : (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम कूटनीतिक नियोग वा कूटनीतिज्ञलाई कर नलाग्ने विषयमा कर लगाउन सक्ने छैन।

(२) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले वैदेशिक ऋण वा सहायताबाट सञ्चालित परियोजनाका लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, विश्वविद्यालय, सरकारी अस्पताल,

सरकारी स्वामित्वका प्रतिष्ठान वा विकास समितिद्वारा विदेशबाट पैठारी भएका मालसामानमा कुनै पनि किसिमको कर, शुल्क वा दस्तुर लगाउन पाउने छैन।

(३) गाउँपालिका वा नगरपालिकाले तोकेको अवधिभित्र सामूहिक आवास वा संयुक्त आवास अन्तर्गत निर्माण भएका आवास बिक्री नभई बाँकी रहेको स्टकमा एकीकृत सम्पत्ति कर लाग्ने छैन।

तर त्यसरी बिक्री नभएको स्टकको कुनै प्रकारले उपयोग भएकोमा त्यस्तो स्टकमा कर लाग्नेछ।

(४) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा गाउँपालिका वा नगरपालिकाको स्वीकृति लिई निर्माण भएको संयुक्त आवास वा सामूहिक आवासको सामूहिक उपभोगमा रहने वेसमेण्ट, बगैंचा, पार्किङ्ग तथा सडक क्षेत्रमा एकीकृत सम्पत्ति कर लगाइने छैन।

६४. **प्रदेश र गाउँपालिका वा नगरपालिकाको दोहोरो अधिकारक्षेत्रभित्रका कर निर्धारण, सङ्कलन तथा बाँडफाँट** : (१) प्रदेश र गाउँपालिका वा नगरपालिकाको क्षेत्राधिकारभित्र रहेका देहायका करको दर निर्धारण र सङ्कलन देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) सवारी साधन करको दर निर्धारण तथा सङ्कलन प्रदेशले गर्ने,

तर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले टाँगा, रिक्सा, अटो रिक्सा र ई-रिक्साको सवारी करको दर निर्धारण तथा सङ्कलन गरी आफ्नो कोषमा जम्मा गर्न सक्नेछ।

(ख) घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले निर्धारण गर्ने र सोको सङ्कलन गाउँपालिका वा नगरपालिकाले गर्ने,

(ग) विज्ञापन करको दर निर्धारण र सङ्कलन गाउँपालिका वा नगरपालिकाले गर्ने,

(घ) मनोरञ्जन करको दर र सङ्कलन गर्ने तरिका प्रदेशले निर्धारण गर्ने र सोको सङ्कलन गाउँपालिका वा नगरपालिकाले गर्ने,

(ङ) पर्यटन शुल्कको दर निर्धारण तथा सङ्कलन सम्बन्धमा देहाय बमोजिम गर्ने :-

(१) पदयात्रा तथा पर्यटन शुल्कको दर प्रदेशले निर्धारण र सङ्कलन गर्ने,

(२) उद्यान, पार्क, चिडियाखाना, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदा, सङ्ग्राहलय जस्ता सम्पदा उपयोगको प्रवेश शुल्क गाउँपालिका वा नगरपालिकाले निर्धारण र सङ्कलन गर्ने।

(च) ढुङ्गा, गिट्टी, स्लेट, बालुवा, चुनढुङ्गा, खरीढुङ्गा, अभ्रख र दहत्तर बहत्तरमा प्राकृतिक स्रोत करको दर र प्रक्रिया प्रदेशले निर्धारण गर्ने र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले सङ्कलन गर्ने।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पर्वतारोहण शुल्क र राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष तथा संरक्षण क्षेत्रको प्रवेश शुल्कको निर्धारण र सङ्कलन नेपाल सरकारले व्यवस्था गरे बमोजिम हुनेछ।

(३) प्रदेश र गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले यस दफा बमोजिम सङ्कलन गरेको राजश्व जम्मा गर्न प्रदेश स्तरमा एक कोष रहनेछ र सो कोषमा आफूले सङ्कलन गरेको राजश्व अलग अलग स्रोतको शीर्षक खुल्ने गरी जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको कोषमा जम्मा भएको राजश्व रकम सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा बाँडफाँट गर्नको लागि देहायका आधार लिनु पर्नेछ :-

(क) राजश्व उत्पत्तिको आधार,

(ख) राजश्व सङ्कलन लागत,

(ग) प्रदेश र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले जनतालाई पुऱ्याउनु पर्ने सेवाको क्षेत्र,

(घ) गरिबी, स्थानीय क्षेत्रगत असन्तुलन र असमानता न्यूनीकरण,

(ङ) अन्य आयका आधारहरू।

६५. **स्थानीय राजस्व परामर्श समिति** : (१) गाउँपालिका वा नगरपालिकामा राजश्व सम्बन्धी परामर्शको लागि देहाय बमोजिमको एक स्थानीय राजश्व परामर्श समिति रहनेछ :-

(क) उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख -संयोजक

(ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत -सदस्य

(ग) कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाका सदस्य मध्येबाट एक जना महिला सहित दुई जना सदस्य -सदस्य

(घ) निजी क्षेत्रको उद्योग वाणिज्य सम्बन्धी मान्यताप्राप्त संस्थाको गाउँ वा नगर तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि -सदस्य

(ङ) घरेलु तथा साना उद्योग सम्बन्धी मान्यताप्राप्त संस्थाको नगर वा गाउँ तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि -सदस्य

www.lawcommission.gov.np

(च) कार्यपालिकाको राजस्व महाशाखा, विभाग वा शाखा प्रमुख -सदस्य सचिव

(२) राजस्व परामर्श समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संशोधन, परिमार्जन र सोको परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने,

(ख) राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने,

(ग) राजस्वका दर र क्षेत्र लगायतका आधारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने,

(घ) स्थानीय उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन र रोजगारी सिर्जनामा योगदान दिने किसिमको कर नीतिको सम्बन्धमा परामर्श दिने,

(ङ) कर राजस्व, गैरकर राजस्व, सेवा शुल्क, दस्तुर आदिको दर सम्बन्धमा परामर्श दिने,

(च) राजस्व प्रशासन सुधारका लागि अन्य आवश्यक परामर्श दिने।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञ तथा अन्य सरोकारवालालाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

६६. **स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति** : (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण र सोको सन्तुलित वितरणको खाका तथा बजेट सीमा निर्धारण गर्न देहाय बमोजिमको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति रहनेछ :-

(क) अध्यक्ष वा प्रमुख - संयोजक

(ख) उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख - सदस्य

(ग) कार्यपालिकाका सदस्यहरूमध्ये महिला, दलित वा अल्पसङ्ख्यक समेतको प्रतिनिधित्व हुने गरी अध्यक्ष वा प्रमुखले तोकेबमोजिम चार जना - सदस्य

(घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत -सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम सदस्य तोक्दा अध्यक्ष वा प्रमुखले आफू सम्बद्ध राजनीतिक दल बाहेकको सदस्य समेतलाई तोक्नु पर्नेछ।

तर कार्यपालिकामा अन्य राजनीतिक दलको प्रतिनिधित्व नभएको अवस्थामा यो उपदफाको व्यवस्था लागू हुने छैन।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आय, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण, आन्तरिक ऋण तथा अन्य आयको प्रक्षेपण गर्ने,

(ख) राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक प्राथमिकता र स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी प्रक्षेपित स्रोत र साधनको सन्तुलित वितरणको खाका तय गर्ने,

(ग) आगामी आर्थिक वर्षको लागि स्रोत अनुमानको आधारमा बजेटको कुल सीमा निर्धारण गर्ने,

(घ) विषय क्षेत्रगत बजेटको सीमा निर्धारण गर्ने,

(ङ) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त मार्गदर्शन, स्थानीय आर्थिक अवस्था, आन्तरिक आयको अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरणका आधार तय गर्ने,

(च) विषय क्षेत्रगत बजेट तर्जुमा सम्बन्धित मार्गदर्शन तय गर्ने,

(छ) स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण सम्बन्धमा स्थानीय तहको आवश्यकता र निर्णय बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित कर्मचारी र विषय विज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(६) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आफ्नो कार्य प्रत्येक वर्षको फागुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नु पर्नेछ र बजेट प्रक्षेपण गर्दा आगामी आर्थिक वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत गर्नु पर्नेछ।

(७) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रत्येक वर्षको चैत्र पन्ध्र गतेभित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गाउँपालिका वा

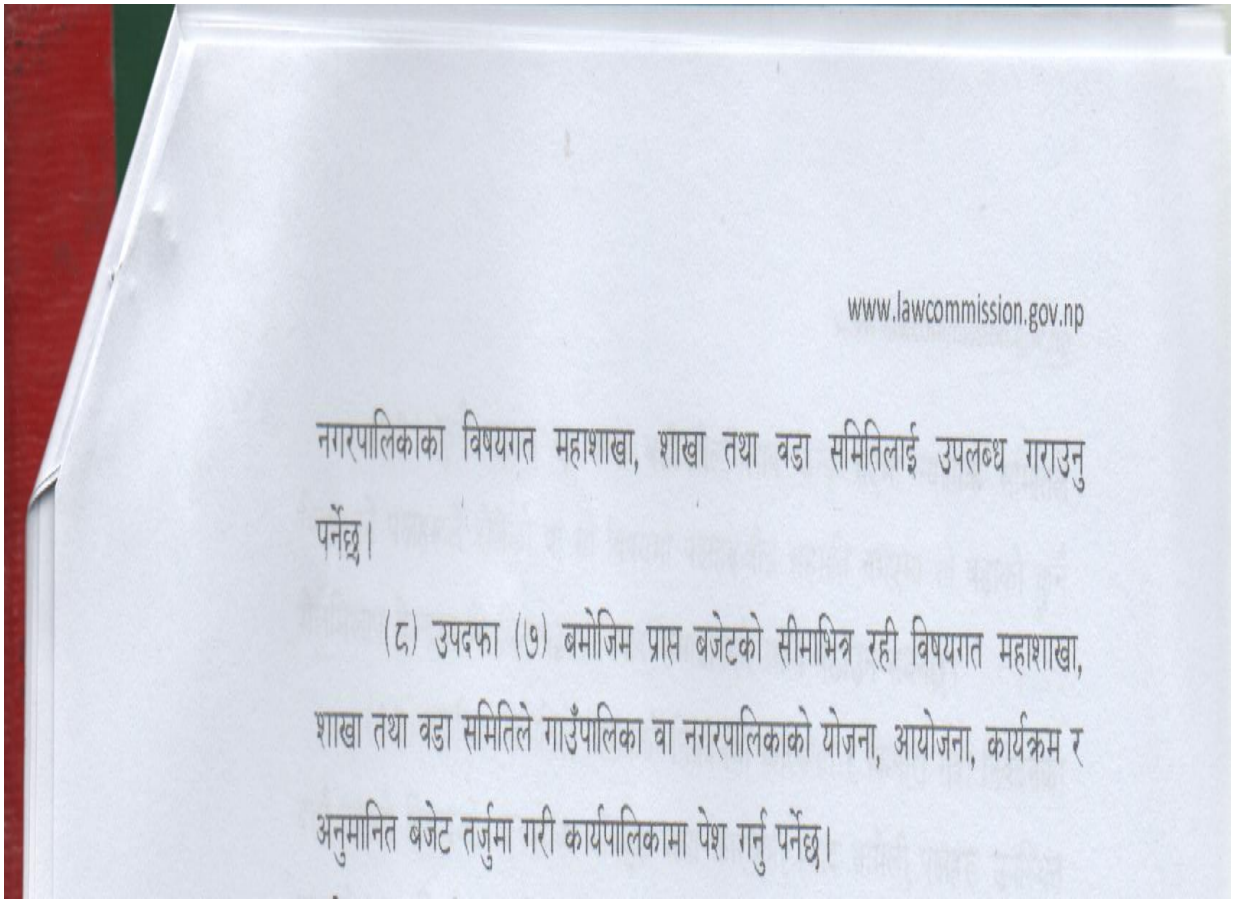

www.lawcommission.gov.np

नगरपालिकाका विषयगत महाशाखा, शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(८) उपदफा (७) बमोजिम प्राप्त बजेटको सीमाभित्र रही विषयगत महाशाखा, शाखा तथा वडा समितिले गाउँपालिका वा नगरपालिकाको योजना, आयोजना, कार्यक्रम र अनुमानित बजेट तर्जुमा गरी कार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ।

ख) सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको राजश्वका दायराहरुः

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले दिशानिर्देश गरे बमोजिम राजश्वका दर अनी दायराहरु मूलभूत रुपमा स्थापित गरी कार्यान्वयन गर्न सक्ने अबस्थाले पूर्णता पाउन नसकेता पनि उल्लेखित ऐनको परिधि भित्र रहेर स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्र भित्र रही सुन्दरहरैचा नगरपालिकाले राजश्व सम्भाव्यता अध्ययन प्रक्षेपण प्रतिवेदन तयार पार्ने अबस्था छ । नगरपालिका सँग गरीएको अन्तरक्रियाको विचमा नागरीकहरुले नगरपालिका प्रति गरेको करको गुनासो र आन्तरीक श्रोत मजबुत बनाउन नगरपालिका लगाउनै पर्ने करको दर अनी दायरा भित्र तादम्यता मिलाउनु पर्ने अबस्थाका वीचमा हामी रहेका छौ । उल्लेखित सन्दर्भलाई आत्मसाथ गरेर नै हामीले यो अध्ययन तयार परिएकोले नगर क्षेत्रमा भएका करका क्षेत्र, सम्भावना, दर अनी दायरालाई व्यवस्थित बनाउन नै यो अध्ययन केन्द्रीत रहने छ । तथापी हामीले खारेज भई सकेको स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन नियमावली समेतलाई अध्ययनको माध्यमका रुपमा भने लिएका छौ ।

परिच्छेद ३ (तीन)

सुन्दरहरैचा नगरपालिकामा हाल कार्यान्वयनमा रहेका राजश्वका क्षेत्रहरु

नेपाल सरकारले मिति २०७३ फाल्गुन २७ गते स्थानीय तहको संरचना निर्माण सँगै गाभिएका नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरु मध्ये जसको कर बढि छ सोही करको दरलाई कार्यान्वयनमा ल्याउने भन्ने विषयमा केन्द्रित भई कर लगाई रहेको सदर्भमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ आए पश्चात सोही ऐनको परिधि भित्र रही स्थापित राजश्व परामर्श समितिले दिएको सुझावलाई आधार मानी यो अध्ययन तयार पारीएकोले हाल सुन्दरहरैचा नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका करका दर तथा अब अबलम्बन गर्नू पर्ने करका दर, दारयरा अनि क्षेत्र पहिचान गर्ने काय यो अध्ययनले गरेको छ ।

१. करहरु

- सम्पत्ति कर
- व्यवसाय कर
- पटके सवारी कर
- ठेक्का बापतको कर
- मनोरञ्जन कर
- सवारी दर्ता कर
- घरबाटो सिफारीस कर
- सम्पत्ति मूल्यांकन कर

२. सेवा शुल्कहरु

- नगरपालिकाले दिने सिफारीसहरुमा
- चारकिल्ला सिफारीस
- दुरी प्रमाणीत लगायतका सेवाहरुमा

३. दस्तुर

- विभिन्न सिफारीस दस्तुर
- सरजमिन दस्तुर
- संस्था दर्ता सिफारीस दस्तुर
- विद्युत जडान सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- घर कायम, प्रमाणीत सम्बन्धि दस्तुर
- नागरीकता सिफारीस दस्तुर
- पेन्सनपट्टा सच्याउने सिफारीस सम्बन्धि दस्तुर
- नाम, जन्म मिति काम गर्ने सिफारीस दस्तुर
- जन्म, विबाह, बसाई सराई, मृत्यु प्रमाणीत दस्तुर
- उद्योग दर्ता सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- सम्पत्ति मूल्यांकन सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- मोही नामसारी, मोही लगत कट्टा सम्बन्धित सिफारीस दस्तुर
- मेला सर्कसको अनुमति सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर

- चारीत्रिक प्रमाणपत्र सम्बन्धि दस्तुर
- निजी विद्यालय दर्ता सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- चारकिल्ला कायम तथा प्रमाणीत सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- उद्योग नामसारी सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- नाता प्रमाणीत सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- घर सार्ने सिफारीस दस्तुर
- नम्वरी जग्गाको रुख काट्ने सम्बन्धि सिफारीस दस्तुर
- सोहीलियतमा काठ उपलब्ध गराउँदा लिईने सिफारीस दस्तुर
- ब्यवसाय बन्द गर्दा लिईने सिफारीस दस्तुर
- जाति/जनजाति प्रमाणीत सम्बन्धि दस्तुर
- मुद्दा मिलापत्र दस्तुर
- नक्कल उतार सम्बन्धि दस्तुर
- हाट बजारबाट लिईने दस्तुर आदि स्थानीय निकायले गर्नै पर्ने सम्बन्धि सम्पूर्ण सिफारीस तथा दस्तुरहरु ।

४. दण्डजरीवाना

- व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धि जरीवाना ।
- विलम्ब व्यवसाय कर जरीवाना ।
- बक्यौता मालपोतमा जरीवाना ।
- छाडा चौपाया छोड्नेलाई लिईने जरीवाना ।
- जताभावि फोहोर फाल्नेलाई लिईने जरीवाना ।
- सडकमा जताभावि सामान राख्नेलाई लिईने जरीवाना ।
- विलम्व एकीकृत सम्पत्ति करको जरीवाना
- घरनक्सा पासमा जरीवाना
- अबैध रुपमा उत्खनन भएका खोलाजन्य पदार्थमा गरीवाना ।

सुन्दरहरैचा नगरपालिकाको आगामी आर्थिक बर्षका लागि तपसिल बमोजिम शिर्षकमा तपसिल बमोजिम हुने गरी राजश्वका दररेट सिफारीस गरिएको छ ।

१. घरजग्गा तथा सम्पत्ति कर

सि.नं.	वडा तथा क्षेत्रहरू	जग्गाको बर्ग विभाजन	जग्गाको क्षेत्रहरू	प्रतिकठ्ठा	कैफियत
१		मुख्य व्यापारीक क्षेत्र	नगरपालिका मूल गेट देखी कृषि बजार सम्म उत्तर दक्षिण दुवै तर्फ,	२२०००००	
	व्यापारीक क्षेत्र	व्यापारीक क्षेत्र क	१. लोक मार्गको बुढी खोला देखी बलिया बासवारी दुलारी हुदै पंकज आयल्स सम्म, २. गोठगाउं चौकको मध्याली खोलादेखी पश्चिम दुर संचारको टावर जानेबाटो सम्म, ३ गछिया पुल देखी लक्ष्मी नारायण मन्दिर जाने बाटो सम्म पूर्वका उत्तर दक्षिण दुवै तर्फका क्षेत्रहरू, ४.मूल चौक देखी सुन्दर मार्ग दाया बाया दुवै तर्फ, ५ दक्षिणमा हरीयाली मार्ग (पूर्व पश्चिम दुवै तर्फ), सलकपुर वन कार्यालय देखी भूल्के बचत तथा सहकारी संस्था सम्म दुवै तर्फ, ६. सलकपुर मूल चौक बाट उत्तर शिक्षा निकेतन सम्म दुवै तर्फ, सलकपुर बजारको दक्षिणमा बजारको कल्भट सम्म दुवै तर्फ, ७ खोर्साने बजारको होण्डा सोरूम देखी सुकुना खोला सम्म दुवै तर्फ, उत्तरमा विपुल मार्ग सम्म दुवै तर्फ, खोर्साने दक्षिणमा गजेन्द्र प्रधानको घर सम्म दुवै तर्फ,	१८०००००	
	व्यापारीक क्षेत्र	व्यापारीक क्षेत्र ख	लोक मार्गको पंकज आयल्स पूर्व गछिया पूल सम्म, लक्ष्मी नारायण मन्दिर देखी, गणेश पूल बेलगाछी, ठडिया हुदै दुरसंचार जाने बाटोको उत्तर दक्षिण दुवै तर्फ नपा कार्यालय देखी पूर्व सुकुना पूल सम्म दुवै तर्फ सलकपुर भूल्के बचत देखी पश्चिम मध्याली पूल सम्म दुवै तर्फ, कृषि बजार देखी वन कार्यालय सम्म दुवै तर्फ, खोर्साने बजार देखी पूर्व किस्ती खोला बेलवारी नगरपालिका सिमा सम्म दुवै तर्फ, हरीयाली मार्ग देखी भागवत मार्ग सम्म दुवै तर्फ	१६०००००	ञ
	व्यापारीक क्षेत्र	व्यापारीक क्षेत्र ग	बलिया चौक देखी मध्याली पूल सम्म लोकमार्ग संग जोडिएर उत्तर दक्षिणका सडकहरू व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक बाकी सबै क्षेत्रहरू	१००००००	
	व्यापारीक क्षेत्र	व्यापारीक क्षेत्र घ	बिपुल मार्ग देखी वन कार्यालय सम्म दुवै तर्फ, पिएलओ मार्ग देखी आदर्श चौक सम्म दुवै तर्फ, सुन्दर मार्ग देखी उत्तर माथिल्लो त्रिवेणी चौक सम्म दुवै तर्फ, भागवत मार्ग देखी विद्युत प्राधिकरणको सव स्टेशन सम्म दुवै	९०००००	

			तर्फ, हरैचा संगित चौक देखी ग्रामथान गापा सिमा सम्म दुवै तर्फ, हरैचामोड देखी दक्षिण सुकुमा बहुमुखी क्याम्पस गेट सम्म दुवै तर्फ		
	व्यापारीक क्षेत्र	व्यापारीक क्षेत्र ङ	बेलेपुर चौक देखी हरैचा संगित चौक सम्म दुवै तर्फ	६५००००।	
	आवासीय क्षेत्र	**आवासीय क्षेत्र क**	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक किस्ती खोला देखी मध्याली पूल सम्मका लोक मार्ग संग जाडिएर उत्तर दक्षिण गएका शाखा बाटाहरूको क्षेत्रमा रहेका कालोपत्रेले छोएका सडकका १ किलोमिटर भित्र पर्ने उत्तर दक्षिण फैलिएका मूल सडकहरूका क्षेत्रहरू	९००००।	
	आवासीय क्षेत्र	**आवासीय क्षेत्र ख**	वडा नं. ३, ४, ५, ६ र ७ का लोकमार्ग देखी ५०० मिटर बाहिरका कालोपत्रेले छोएका सडकहरू, व्यापारीक क्षेत्र र आवासीय क्षेत्र भित्र नपरेका वडा नं. १२, १०, ९, ८ का कालोपत्रेले छोएका सडकहरू	८००००।	
	आवासीय क्षेत्र	**आवासीय क्षेत्र ग**	वडा नं. ३, ४, ५, ६ र ७ का लोकमार्ग देखी ५०० मिटर बाहिरका कालोपत्रे नभएका लोकमार्ग देखी १ किलोमिटर भित्रका क्षेत्रमा पर्ने पूर्व, पश्चिम, उत्तर दक्षिण चारै तर्फका ग्राभेल तथा कच्चि सडक संग जोडिएका दुवै तर्फका क्षेत्र एवम चूक्ली सडकका क्षेत्रहरू समेत	६००००।	
	वडा नं. ९, १० र १२	**व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू**	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक बाटोले छोएका १ किलोमिटर भित्रका शाखा सडक	९००००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक १ किलोमिटर भित्रका ठाडा तथा तेर्सा बाटाहरू संग जोडिएका सडक क्षेत्र	६५००००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	बाटोले छोएका १ किलोमिटर बाहिरका ठाडा तेर्सा तथा चूक्ली सडकहरू	४५००००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्र, आवासिक क्षेत्र (१ किलोमिटर) भित्र परेका बाहेकका १ किलोमिटर बाहिर रहेका बाटोले नछोएका खेतियोग्य जग्गा	७५०००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	खोला बगरले छोएका क्षेत्रहरू	२५०००।	
	वडा न. ११	**व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू**	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक बाटोले छोएका १ किलोमिटर भित्रका शाखा सडक	३५००००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	बाटोले छोएका १ किलोमिटर बाहिरका ठाडा तेर्सा तथा चूक्ली सडकहरू	२२५०००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्र, आवासिक क्षेत्र (१ किलोमिटर) भित्र परेका बाहेकका १ किलोमिटर बाहिर रहेका बाटोले नछोएका खेतियोग्य जग्गा	७५०००।	

	वडा न. ११	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	खोला बगरले छोएका क्षेत्रहरू	४००००।	
	वडा नं. १ र २	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक बाटोले छोएका १ किलोमिटर भित्रका शाखा सडक	२२५०००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्र, आवासिक क्षेत्र (१ किलोमिटर) भित्र परेका बाहेकका १ किलोमिटर बाहिर रहेका बाटोले नछोएका खेतियोग्य जग्गा	७५०००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	खोला बगरले छोएका क्षेत्रहरू	४००००।	
	वडा नं. ८	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्रमा परेको बाहेक बाटोले छोएका आवासीय क्षेत्रहरू (लोक मार्ग देखी १ किलोमिटर भित्रका ठाडा सडकहरूका क्षेत्र)	७०००००	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक १ किलोमिटर बाहिर रहेका बाटोले छोएका क्षेत्रहरू	४५००००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्रमा परेको बाहेक बाटोले छोएका चुक्ली सडकहरू भएका क्षेत्रहरू	३२५०००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्र, आवासिक क्षेत्र (१ किलोमिटर) भित्र परेका बाहेकका १ किलोमिटर बाहिर रहेका बाटोले नछोएका खेतियोग्य जग्गा	७५०००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	खोला बगरले छोएका क्षेत्रहरू	२५०००।	
	वडा नं. ३, ४, ५, ६, ७	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्रमा परेको बाहेक बाटोले छोएका आवासीय क्षेत्रहरू (लोक मार्ग देखी १ किलोमिटर भित्रका ठाडा सडकहरूका क्षेत्र)	४०००००	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक १ किलोमिटर बाहिर रहेका बाटोले छोएका चुक्ली सडक समेतका क्षेत्रहरू	२०००००	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	व्यापारीक क्षेत्र, आवासिक क्षेत्र (१ किलोमिटर) भित्र परेका बाहेकका १ किलोमिटर बाहिर रहेका बाटोले नछोएका खेतियोग्य जग्गा	७५०००।	
		व्यापारीक र आवासिय क्षेत्र बाहेका जग्गाहरू	खोला बगरले छोएका क्षेत्रहरू	२५०००।	

सम्पत्ति कर तिर्दा कृषियोग्य भनि उल्लेख भएको तर बाटो खोली घरबाटो सिफारीस गर्न आएमा प्रतिकठ्ठा २०००। का दरले घरबाटो सिफारीस लाग्ने छ भने नगरकार्यपालिकाको कार्यालयबाट कित्ताकाट सिफारीस दिए पश्चात मात्र घरबाटो सिफारीस हुनेछ । जसका लागि नापी कार्यालयले नगरपालिकाको स्वीकृति बेगर कित्ताकाट दिन सक्ने छैन । १ किलोमिटर क्षेत्र आवासीय क्षेत्र कायम गरीएकोले उल्लेखित क्षेत्र भित्र पर्ने बाटोले नछोएका क्षेत्रहरूलाई समेत सोही क्षेत्रको प्रकरण भित्र राखिएको छ । खेतीयोग्य जमिन बाहेका व्यपारीक तथा आवासीय क्षेत्र भित्र परेका तथा बाटोले छोएका जग्गाहरूको हकमा १ कठ्ठालाई घडेरी र बाकी जग्गालाई तोकिएको प्रकरण भित्रको आधा मूल्यांकन कायम गरीएको छ । अन्य विषयहरूको हकमा नगरपालिकाले साविक देखी लिदै आएको कर नै कायम गरीएको छ ।

२. माथिको मूल्यांकन रकमको आधारमा सिफारीस भएका करका दरहरू

सि.नं	विवरण	पारित रू	कैफियत
१	२ लाख सम्म	२५।००	
२	२ लाख १ देखी ४ लाख सम्म	१००।००	
३	४ लाख १ देखी ६ लाख सम्म	१२०।००	
४	६ लाख १ देखी ८ लाख सम्म	१६०।००	
५	८ लाख १ देखी १० लाख सम्म	२००।००	
६	१० लाख १ देखी १४ लाख सम्म	३००।००	
७	१४ लाख १ देखी १६ लाख सम्म	३५०।००	
८	१६ लाख १ देखी १८ लाख सम्म	३८०।००	
९	१८ लाख १ देखी २० लाख सम्म	४००।००	
१०	२० लाख १ देखी २२ लाख सम्म	५००।००	
११	२२ लाख १ देखी २४ लाख सम्म	५५०।००	
१२	२४ लाख १ देखी २६ लाख सम्म	६५०।००	
१३	२६ लाख १ देखी २८ लाख सम्म	८००।००	
१४	२८ लाख १ देखी ३० लाख सम्म	१०००।००	
१५	३० लाख १ देखी ३४ लाख सम्म	१२००।००	
१६	३४ लाख १ देखी ३८ लाख सम्म	१५००।००	
१७	३८ लाख १ देखी ४२ लाख सम्म	२०००।००	
१८	४२ लाख १ देखी ४६ लाख सम्म	२५००।००	
१९	४६ लाख १ देखी ५० लाख सम्म	३०००।००	
२०	५० लाख १ देखी ६० लाख सम्म	३५००।००	
२१	६० लाख १ देखी ७० लाख सम्म	४५००।००	
२२	७० लाख १ देखी ८० लाख सम्म	६०००।००	
२३	८० लाख १ देखी ९० लाख सम्म	८०००।००	
२४	९० लाख १ देखी १ कारोड सम्म	१००००।००	
२५	१ करोड १ देखी १ करोड २० लाख सम्म	१२०००।००	

२६	१ कोरड २० लाख १ देखी १ करोड ६० लाख सम्म	१६०००।००	
२७	१ करोड ६० लाख १ देखी २ करोड सम्म	२००००।००	
२८	२ करोड १ देखी २ करोड २० लाख सम्म	२५०००।००	
२९	२ करोड २० लाख १ देखी २ करोड ८० लाख सम्म	३००००।००	
३०	२ करोड ८० लाख १ देखी ३ करोड ३० लाख सम्म	४००००।००	
३१	३ करोड ३० लाख १ देखी ४ करोड सम्म	५००००।००	
३२	४ करोड १ देखी ५ करोड सम्म	६००००।००	
३३	५ करोड १ देखी माथि जति सुकै भए पनि प्रति हजार रू	२।००	

घरको बर्गिकरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।

सि.नं	विवरण/घर तथा संरचनाहरू	व्यापारीक क्षेत्र प्र ब फू रू	आवासिय क्षेत्र प्र ब फू रू
१	भुईमा मार्वल टायल लगाएका आरसीसी घर	७००।०	६००।०
२	भुईमा मार्वल टायल नलगाएका आरसीसी घर	५५०।०	५००।०
३	वाल नलगाई फ्रेम मात्र लगाएका आरसीसी घर	४५०।०	३५०।०
४	सिमेन्ट जोडाईमा ईटा र ढुंगाको भार बहन क्षमता भएको गाह्रो भएका घर	४००।०	३००।०
५	सिमेन्ट जोडाई वा ईटाको वा ढुंगाको गाह्रो भएका जस्ता टालीले छाएका घर	३५०।०	२५०।०
६	काठको खम्बा र ईटाले घेरेका घर	२००।०	२००।०
७	काठको घर	२००।०	२००।०
८	सेन्टर बेरा भएका घर	एकमुष्ट ५० हजार	एकमुष्ट ५० हजार
९	ढुंगाको पर्खाल भएका घर तथा टहराहरू	एकमुष्ट ५० हजार	एकमुष्ट ५० हजार

अनुसूची २
मालपोत तथा भूमी कर

२०७३ फाल्गुन २७ गते भन्दा अगाडीको समयाबधिको मालपोत, भूमीकर र एकीकृत सम्पत्ति कर असुल गर्ने प्रयोजनको हकमा तपसिल बमोजिम हुने गरी सिफारीस गरिएको छ ।

मालपोत तथा भूमी कर एवम सम्पत्ति करको हकमा साविक कोसीहरैंचा नगरपालिकाले आ.व. २०७१।०७२ मा तोकिएको खेतियोग्य जमिनका लागि रू ५० प्रतिकठ्ठा, पाक्की सडकहरूको हकमा रू १५० प्रतिकठ्ठा र राजमार्गको हकमा रू २०० प्रतिकठ्ठा मालपोत तथा भूमी कर लिईने छ । आ.व. २०७१।०७२ भन्दा अगाडिको बक्यौता मालपोत तथा भूमीकरको रकम रू २५ प्रतिकठ्ठा का दरले कर असुल गरी उल्लेखित रकममा २५ प्रतिशत सिफारीस गरिएको छ ।

अनुसूची ३
घर/जग्गा बहाल कर

क) सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि सिफारीस भएको क्षेत्र नै बहाल कर प्रयोजनका लागि सिफारीस हुनेछ । तोकिएको क्षेत्रमा व्यवसायिक घर बहाल भाडामा प्रति बर्गफूटका हिसावले हुन आउने कूल भाडा रकमको १० प्रतिशतका दरले बहाल कर असुल गर्ने सिफारीस गरीयो ।

ख) अन्य सबै किसिमका ढुवानी सेवा कार्य वापतको आय रकममा ५ प्रतिशतका दरले भाडा रकम सिफारीस गरीएकोमा सोही बमोजिम हुने गरी सिफारीस गरीयो ।

ग) व्यवसायीक तथा निजी सम्पत्ति (संरचना, भवन तथा कोठाहरूको हक) भाडामा लिने दिने

सि.नं.	विवरण	भाडा रकम रू
१	मुख्य व्यापारीक क्षेत्र	प्रति वर्ग फूट रू २०।
२	व्यापारीक क्षेत्र क	प्रति वर्ग फूट रू १९।
३	व्यापारीक क्षेत्र ख	प्रति वर्ग फूट रू १८।
४	व्यपारीक क्षेत्र ग	प्रति वर्ग फूट रू १७।
५	व्यापारीक क्षेत्र घ	प्रति वर्ग फूट रू १६।
६	व्यापारीक क्षेत्र ङ	प्रति वर्ग फूट रू १५।
७	आवासिय क्षेत्र क	प्रति वर्ग फूट रू १४।
८	आवासिय क्षेत्र ख	प्रति वर्ग फूट रू १३।
९	आवासिय क्षेत्र ग	प्रति वर्ग फूट रू १२।
१०	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्रमा नपरेका वडा नम्बर ९,१० र १२ का क्षेत्र	प्रति वर्ग फूट रू ११।
११	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्रमा नपरेका वडा नम्बर ११, का क्षेत्र	प्रति वर्ग फूट रू १०।
१२	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्रमा नपरेका वडा नम्बर १ र २ का क्षेत्र	प्रति वर्ग फूट रू ९।
१३	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्रमा नपरेका वडा नम्बर ८ का क्षेत्र	प्रति वर्ग फूट रू ८।
१४	व्यापारीक र आवासिय क्षेत्रमा नपरेका वडा नम्बर ३,४,५,६,७ का क्षेत्र	प्रति वर्ग फूट रू ७।
आवासीय तथा निजी सम्पत्ति (जग्गाको भाडामा लिने दिने प्रयोजनका लागि निर्धारीत न्यूनतम भाडा दर आर्थिक बर्ष २०७७।०७८ लाई नै यथावत राख्ने सिफारीस गरियो ।		

प्रयोजनका लागि निर्धारीत न्यूनतम भाडा दर तपसिल बमोजिम हुने सिफारीस गरीयो ।

कृषि प्रयोजनका लागि जग्गा भाडामा दिदा/लिदा ५० प्रतिशत छुट दिईने छ । जसका लागि कम्तीमा ३ विगाहा जग्गा हुनुपर्नेछ ।

बैकिङ प्रयोजनका लागि बहाल कर तिर्ने व्यक्ति तथा संस्थाहरूका लागि न्यूनतम ६ महिना बराबरको सम्झौता रकमको १० प्रतिशतका दरले हुने गरी बहाल कर असुल गर्न सिफारीस गर्ने सिफारीस गरीयो ।

बहाल कर असुल गर्ने प्रयोजनका लागि सम्झौता रकम र माथि उल्लेखित दरमा जुन बुढी हुन्छ सोही रकम असुल गर्ने गरी सिफारीस गरीयो ।

अनुसूची ४
व्यवसाय कर

यस अनुसूचीमा रहेका सबै प्रकारका व्यवसायहरूलाई आन्तरीक राजश्व कार्यालयको संकेत नम्बर बमोजिम रूपान्तरण गरी कोरोना भाईरसले सिर्जना गरेको महामारीबाट मारमा परेका व्यवसायीहरूलाई राहात स्वरूप यस सबै प्रकारका व्यवसायहरू साविक कै बार्षिक व्यवसायीक करमा श्रावण १ २०७८ देखी कार्तिक मसान्त २०७८ सम्म २० प्रतिशत छुट दिन सिफारीस गर्ने सिफारीस गरीयो ।

क. चुरोट, मदिराजन्य, सूर्तीजन्य बस्तुहरूको व्यापार व्यवसाय :

क स	विवरण	बार्षिक रकम रू	कैफियत
१	१ लाख सम्म	१०००।०	
२	१ लाख १ देखी ५ लाख सम्म	२०००।०	
३	५ लाख १ देखी १५ लाख सम्म	२५००।०	
४	१५ लाख १ देखी ३० लाख सम्म	४०००।०	
५	३० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	५५००।०	
६	५० लाख १ देखी ७५ लाख सम्म	८५००।०	
७	७५ लाख १ देखी १ करोड सम्म	२००००।०	
८	१ करोड १ देखी माथि	थप प्रतिकरोड रू १०००।	

ख. ज्वेलरी, सुन चांदीका गर गहना थोक तथा खुद्रा व्यवसाय :

क स	विवरण	बार्षिक रकम रू	कैफियत
१	५ लाख सम्म	२५००।	
२	५ लाख १ देखी १५ लाख सम्म	३५००।०	
३	१५ लाख १ देखी ३० लाख सम्म	५०००।०	

४	३० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	६५००।०	
५	५० लाख १ देखी ७५ लाख सम्म	१५०००।०	
६	७५ लाख १ देखी १ करोड सम्म	२५०००।०	
७	१ करोड १ देखी माथि	थप प्रतिकरोड रू १०००।	

ग.	ईलेक्ट्रोनिक्स सामाग्रीहरूको थोक तथा खुद्रा व्यवसाय (मोबाईल, कम्प्यूटर, एसी, टिभि, फ्रिज, क्यामेरा, पंखा लगायतका सामाग्रीहरू)		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	५ लाख सम्म	१०००।०	
२	५ लाख १ देखी १० लाख सम्म	१५००।०	
३	१० लाख १ देखी २० लाख सम्म	२५००।०	
४	२० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	३५००।०	
५	५० लाख १ देखी ७५ लाख सम्म	४०००।०	
६	७५ लाख १ देखी १ करोड सम्म	४५००।०	
७	१ करोड १ देखी माथि	थप प्रति करोड रू १०००।००	

घ	ईलेक्ट्रिकल, वायरिङका सामाग्रीहरूको थोक तथा खुद्रा व्यवसाय (तार, बिजुली, स्वीच बोर्ड, सकेट बक्स, एमसिभि, क्यापासिटर, बल्ब लगायतका सामाग्रीहरू)		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	५ लाख सम्म	१०००।०	
२	५ लाख १ देखी १० लाख सम्म	१५००।०	
३	१० लाख १ देखी २० लाख सम्म	२५००।०	
४	२० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	३५००।०	
५	५० लाख १ देखी ७५ लाख सम्म	४०००।०	
६	७५ लाख १ देखी १ करोड सम्म	४५००।०	
७	१ करोड १ देखी माथि	थप प्रति करोड रू १०००।००	

ङ	ट्याक्टर विक्री, कार जिपी विक्री, अटोमोवाईल्स, मोटर पार्टस, मोटर साईकल मिलमेशिनरी सामाग्रिको सोरूम तथा व्यवसाय		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	३० लाख सम्म	५०००।०	
२	३० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	७५००।०	
३	५० लाख १ देखी १ करोड सम्म	१००००।०	
४	१ करोड १ देखी ५ करोड सम्म	१५०००।०	
७	५ करोड १ देखी माथि	थप प्रति करोड रू १५००।००	

च.	हार्डवेयर तथा निर्माण सामाग्री व्यवसाय		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	३ लाख सम्म	१५००।०	
२	३ लाख १ देखी ३० लाख सम्म	२५००।०	
३	३० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	५०००।०	
४	५० लाख १ देखी १ करोड सम्म	१००००।०	
७	१ करोड १ देखी माथि	थप प्रति करोड रू १५००।००	
छ	दैनिक खाद्य पदार्थ, औषधि पसल, किताव कापी, स्टेशनरी सामान, किराना, मिठाई, दाउरा बिक्री, दुध दही, उपहार सामाग्रि, औजार, मल, विउ, गाई दाना, चोकर, कुखुरा, पशुपंक्षि आहार, खाद्यान्न संग सम्बन्धित काटा व्यवसाय		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	१ लाख सम्म	५००।०	
२	१ लाख १ देखी ३ लाख सम्म	१५००।०	
३	३ लाख १ देखी ५ लाख सम्म	२०००।०	
४	५ लाख १ देखी १० लाख सम्म	२५००।०	
५	१० लाख १ देखी १५ लाख सम्म	३५००।०	
६	१५ लाख १ देखी २५ लाख सम्म	४५००।०	
७	२५ लाख १ देखी ५० लाख सम्म	१००००।०	
८	५० लाख १ देखी माथि	थप प्रतिलाख रू ३०।००	
९	आलु, प्याज, हरीयो तरकारी, फलफूल थोक तथा खुद्रा विक्री	१०००।०	
१०	आलु, प्याज, हरीयो तरकारी, फलफूल खुद्रा विक्री	५००।०	
ज.	कोल्ड डिंड्स, शिशा फ्रेमिङ, कार्पेट, सजावटका सामान जनरल गुड्स आदि		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	१ लाख सम्म	५००।०	
२	१ लाख १ देखी ३ लाख सम्म	१५००।०	
३	३ लाख १ देखी ५ लाख सम्म	२०००।०	
४	५ लाख १ देखी १० लाख सम्म	२५००।०	
५	१० लाख १ देखी १५ लाख सम्म	३५००।०	
६	१५ लाख १ देखी २५ लाख सम्म	४५००।०	
७	२५ लाख १ देखी ५० लाख सम्म	१००००।०	
८	५० लाख १ देखी १ करोड सम्म	१५००००।०	

९	१ करोड १ देखी माथि	थप प्रतिलाख रू ३०।००	
झ.	सुति कपडा रेडिमेट कपडा सम्बन्धि व्यवसाय		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	५ लाख सम्म	२०००।०	
२	५ लाख १ देखी १० लाख सम्म	३५००।०	
३	१० लाख १ देखी २० लाख सम्म	५०००।०	
४	२० लाख १ देखी ३० लाख सम्म	६०००।०	
५	३० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	८०००।०	
७	५० लाख देखी माथि	थप प्रतिलाख रू ३०।००	
ञ.	बैक तथा वित्तिय संस्था		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	क बर्ग (वाणिज्य बैंकहरू सबै)	३००००।०	प्रति शाखा
२	ख बर्ग (विकास बैंकहरू सबै)	१९०००।०	
३	ग बर्ग (वित्तिय कम्पनीहरू सबै)	१४०००।०	
४	घ बर्ग (लघुवित्त कम्पनीहरू सबै)	५०००।०	
५	ईनभेष्टमेन्ट कम्पनी/रियल स्टेटको कारोबार गर्ने कम्पनीहरू	६०००।०	
६	मनि ट्रान्सफर/रेमिटेन्स/सटही काउन्टर	५९००।०	
७	स्वदेशी विमा कम्पनीका शाखा	५७००।०	
८	विदेशी बिमा कम्पनीका शाखा	१५०००।०	
९	अनलाईन भुक्तानी सेवा (ईसेवा, खल्ति)	२५००।०	
ट	सहकारी संस्थाहरू(पूर्णतया कृषिमा आधारीत बचत तथा ऋणको कारोवार नगर्ने कृषि सहकारीहरूलाई निशुल्क दर्ता गरीने ।		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	५० लाख सम्म वासलात भएका	१०००।०	
२	५० लाख १ देखी १ करोड सम्म	२५००।०	
३	१ करोड १ देखी २ करोड सम्म	३५००।०	
४	२ करोड १ देखी ५ करोड सम्म	४५००।०	
५	५ करोड १ देखी ७ करोड सम्म	७५००।०	
६	७ करोड १ देखी १० करोड सम्म	११०००।०	
७	१० करोड १ देखी माथि	थप प्रतिकरोड रू १०००।००	
ठ	निर्माण व्यवसायी तथा फर्म		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	घ बर्गको ईजाजत	३००००।०	
२	घ बर्गको नामसारी दस्तुर	१५००००।०	
३	घ वर्गको ठाउंसारी (नगरभित्र)	५००००।०	

४	घ वर्गको ठाउंसारी (नगरवाहिर)	१५०००००	
५	घ बर्गको नवीकरण	१५०००००	
६	घ बर्गको प्रतिलिपी	१०००००	
७	घ वर्ग बन्द सिफारीस	३०००००	
८	क बर्गको फर्मको शाखा	२५०००००	प्रति शाखा
९	ख बर्गको फर्मको शाखा	२००००००	
१०	ग बर्गको फर्मको शाखा	१५०००००	
११	भवन निर्माण ठेकेदार	५०००००	
१२	घर नक्सा निर्माण गर्ने कन्सलटेन्सी	१५०००००	
ड	विशेषज्ञ तथा परामर्श सेवा		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	एम.डि. डाक्टर सहितको क्लिनिक वा फर्म	१०००००००	सेवा प्रदान गर्न आउने चिकित्सकलाई प्रति चिकित्सक बार्षिक रू २००००००
२	एम. वि. वि. एस. डाक्टर सहितको क्लिनिक वा फर्म	५००००००	
३	पशु चिकित्सक सहितको फर्म	१००००००	
४	पशु सहायक सहितको फर्म	५०००००	
५	कविराज, होमियोपेथिक, आर्युवेदिक डाक्टर सहितको फर्म	१००००००	
६	सर्जिकल सामान खुद्रा	१००००००	
७	भेटनरी औषधि खुद्रा	६०००००	
८	औषधि पसल खुद्रा	१००००००	
९	औषधि पसल थोक	३००००००	
१०	भेटनरी औषधि थोक	१००००००	
११	सर्जिकल सामान थोक	३००००००	
१२	भिडियो एक्स रे ल्याव	२००००००	
१३	शारीरीक व्यायमशाला/फुटसल संचालन	३००००००	
१४	फुटसल संचालन	५००००००	
१५	कृषि समूह फर्म तथा उद्यमशिलता दर्ता/नवीकरण	७०००००	
१६	सारीरीक व्यायम सामाग्रि विक्रि वितरण तथा संचालन गर्ने	२००००००	
ढ	टेलि चलचित्र, वृत्तचित्र, निर्माण, परामर्श सेवा, अनुसन्धान, तथा परामर्शदाता, सर्वेयर, अनुवाद, छापाखाना, प्रेस स्क्रीन, प्रिन्टर आदि व्यवसाय		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	३ लाख सम्म	१००००००	
२	३ लाख १ देखी ५ लाख सम्म	१५०००००	

३	५ लाख १ देखी १५ लाख सम्म	२०००।०	
४	१५ लाख १ देखी २० लाख सम्म	२५००।०	
५	२० लाख १ देखी १ करोड सम्म	३०००।०	
६	१ करोड १ देखी ५ करोड सम्म	३५००।०	
७	५ करोड माथि		
ण	केवल नेटवर्क/ईन्टरनेट सेवा प्रदायक निकाय/कम्पनी		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	केवल नेटवर्क प्रति ग्राहक वार्षिक	रू १०	
२	ईन्टरनेट सेवा प्रदायक प्रति ग्राहक वार्षिक	रू ५०	
त	लेखा परिक्षण		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	श्रेणी क	४०००।०	
२	श्रेणी ख	३०००।०	
३	श्रेणी ग	२०००।०	
४	श्रेणी घ	१०००।०	
थ	कानून व्यवसायी		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	बरिष्ठ अधिवक्ता	५०००।०	
२	अधिवक्ता	२०००।०	
३	अभिवक्ता	२०००।०	
४	अभिकर्ता	१०००।०	
द	अन्य सेवा/फर्म		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	वीमा एजेन्ट स्वेदेशी प्रति शाखा	२०००।०	
२	विज्ञापन एजेन्सी	५०००।०	
३	शेयर दलाल	१००००।०	
४	कानूनी फर्म	२०००।०	
५	पार्टी प्यालेस	१५०००।०	
६	रिसोर्ट, बार, रेष्टुरेन्ट सहित	३००००।०	
७	रिसोर्ट, बार, रेष्टुरेन्ट, स्वमिङ पूल सहित	४००००।०	
८	रिसोर्ट, बार, रेष्टुरेन्ट स्वमिङ पूल, फन पार्क सहित	५००००।०	
९	मोवाईल टावर ठूलो	१५०००।०	
१०	मोवाईल टावर सानो	१००००।०	
११	तारे होटल	३५०००।०	
ध	कुटानी पिसानी व्यवसाय		
क्र.सं	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत

.			
१	कुटानी पिसानी	१०००।०	
२	कुटानी पिसानी पेलानी	१५००।०	
३	कुटानी पिसानी पेलानी चिउरा	२०००।०	
४	कुटानी पिसानी पेलानी चिउरा मसला बेसार समेत	२५००।०	
५	कुटानी पिसानी पेलानी बिक्री	४०००।०	
६	मसला मात्र	१०००।०	
७	पेलानी मात्र	१०००।०	
न	होलर सेलर मिल (कुटानी, पिसानी तथा बिक्री वितरण समेत गर्ने		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	५० लाख सम्म पुजी भएको	१५०००।०	
२	५० लाख भन्दा माथि पुजी भएको	३००००।०	
प	होटल व्यवसाय:		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	३ लाख सम्म	१०००।०	
२	३ लाख १ देखी ५ लाख सम्म	१५००।०	
३	५ लाख १ देखी १५ लाख सम्म	२०००।०	
४	१५ लाख १ देखी २० लाख सम्म	२५००।०	
५	२० लाख १ देखी १ करोड सम्म	३०००।०	
६	१ करोड १ देखी ५ करोड सम्म	३५००।०	
फ	भाडा बर्तन जुत्ता चप्पल कस्मेटिक मनिहारी हेल्थ केयर कृतिम गहना होलसेल तथा खुद्रा विक्री, कपडा सिलाई कटाई गर्ने व्यवसाय		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	३ लाख सम्म	१०००।०	
२	३ लाख १ देखी ५ लाख सम्म	१५००।०	
	५ लाख १ देखी १५ लाख सम्म	२०००।०	
	१५ लाख १ देखी २० लाख सम्म	२५००।०	
	२० लाख १ देखी १ करोड सम्म	३०००।०	
	१ करोड १ देखी ५ करोड सम्म	३५००।०	
ब	कृषि संग सम्वन्धित व्यवसायहरूको हकमा:		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	३ लाख सम्म	३००।०	
२	३ लाख १ देखी ५ लाख सम्म	५००।०	
३	५ लाख १ देखी १५ लाख सम्म	९००।०	
४	१५ लाख १ देखी २० लाख सम्म	१२००।०	
५	२० लाख १ देखी १ करोड सम्म	१५००।०	
६	१ करोड माथि	५०००।०	

भ	उद्योग/कम्पनी		
क.	नेपालको प्रचलित कानून तथा सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाले तोकेको मापदण्ड भित्र रही संचालन हुने/भएका सबै प्रकारका उद्योगमा लाग्ने वार्षिक कर देहाय बमोजिम हुने गरी सिफारीस गरीयो ।		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	१ लाख ५० हजार सम्म	१०००।०	
२	१ लाख ५० हजार १ देखी ५ लाख सम्म	२०००।०	
३	५ लाख १ देखी १० लाख सम्म	२५००।०	
४	१० लाख १ देखी २० लाख सम्म	३०००।०	
५	२० लाख १ देखी ३० लाख सम्म	३५०००।०	
६	३० लाख १ देखी ५० लाख सम्म	४५००।०	
७	५० लाख १ देखी १ करोड सम्म	६०००।०	
८	१ करोड १ देखी ५ करोड सम्म	२५०००।०	
९	५ करोड १ देखी १० करोड सम्म	५००००।०	
१०	१० करोड १ देखी माथि	थप प्रतिकरोड रू १०००।००	
म.	माथि उल्लेख नभएका अन्य व्यवसायहरूको हकमा देहाय बमोजिम हुने गरी सिफारीस गर्ने सिफारीस गरीयो ।		
क्र.सं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत
१	बैदेशीक रोजगारीमा पठाउने संस्था, मेनपावर, कन्सल्टेन्सी, विदेशको लागि जनशक्ति निर्यात गर्ने कम्पनी	१५०००।००	
२	घरजग्गा खरीद विक्री, हाउजिङ कम्पनी	२५०००।००	
३	उद्योग, कलकारखना, संस्थाहरूमा स्वदेशको लागि जनशक्ति सप्लाई गर्ने	२०००।०	
४	कलर ल्याव	२०००।०	
५	ड्राई क्लिनर्स, फोटो स्टुडियो	१०००।०	
६	व्युटि पालर्स,केश श्रृगार, साईन बोर्ड पेन्टिङ, सैलुन, नर्सरी आदी	१०००।०	
७	मासु पसल खुद्रा	१०००।०	
८	मासु पसल थोक	२०००।०	
९	पंचे बाजा नौमति बाजा	निशुल्क	
१०	बैण्ड बाजा	१५००।०	
१२	क्याटरिङ सेवा समेत भएको टेन्ड हाउस	३०००।०	
१३	हाफ क्याटरिङ	२०००।०	
१४	साईवर क्याफे	१५००।०	
१५	टेन्ड हाउस मात्र	२०००।०	
१६	कवाडी पसल थोक	७०००।०	

१७	कवाडी पसल खुद्रा	१००००।०	
१८	दुवानी सेवा शाखा भएका	३५००।०	
१९	ढुवानी सेवा शाखा नभएका	२५००।०	
२२	प्रेट्रोल पम्प (दुई वटा सम्म मेसीन भएको)	१५०००।०	थप प्रति मेसिन रू ५०००।
२३	ग्यास विक्री डिलर	२०००।०	
२६	डिपार्टमेन्ट स्टोर मात्र	१००००।०	
२७	डिपार्टमेन्ट स्टोर रेष्टुरेन्ट बेकरी समेत	१५०००।०	
२८	ह्यूम पाईप, पोल उद्योग	२००००।०	
२९	क्रसर उद्योग	५००००।०	
३०	सेटरिङ व्यवसाय	२५००।०	

नोट:

१. माथि उल्लेखित किसिम र उपरोक्त शिर्षकमा नपरेका व्यवसायहरू दर्ता तथा नवीकरण गर्न आएमा व्यवसायको किसिम हेरी माथि उल्लेखित करको दरमा नघट्ने गरी बार्षिक कर लिई व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण गरी प्रमाण पत्र दिने सिफारीस गरीयो ।

२. साविक गा.वि.स. र नगरपालिकामा दर्ता भई संचालन हुनु पर्ने उद्योग तथा व्यवसायहरू दर्ता नभई संचालन भएका र उल्लेखित उद्योग तथा व्यवसाय बन्द सिफारीस गर्नु परेमा साविक देखिको कर असुल गरी बन्द सिफारिस दिईने छ ।

३. व्यवसाय नामसारी/बन्द सिफारीस गर्नु परेमा रू ५००।० थप राजश्व लिई नामसारी गरीने छ ।

४. यस नगरपालिकामा बुझाउनु पर्ने कर, शुल्क, भाडा जस्ता राजश्व बुझाउन बाकी रहेमा यस कार्यालयबाट प्रदान गरीने संवेदनशिल सेवा र सोको सिफारीस बाहेकका अन्य प्रकृतिका सेवा प्रवाह बन्द गर्न नगरपालिका बाध्य हुनेछ ।

५. अन्य उल्लेख नभएका व्यवसायहरूको हकमा सामान्यतया कारोबारको स्तर हेरी बार्षिक रू १०००। देखी ५००००। सम्म हुने गरी सिफारीस गरीयो ।

अनुसूची ५ बहाल विटौरी शुल्क

संघसंस्थाका जग्गा बाहेकका ऐलानी पर्ती सार्वजनिक जग्गामा बनेको घर,अस्थायी हाट बजारमा वा घुम्ती पसलरा ख गरिने देहायको व्यवसायमा पटके रुपमा देहाय बमोजिम बहाल वटौरी शुल्क लगाईअसुल उपर गर्ने गरी सफारीस गरीयो ।

स.नं.	ववरण	दस्तुर रू	कैफियत
१	ख स बोका काटीबिक्री गर्ने पसलमा प्रति गोटा	१४०	
२	सुंगुर वंगुरकाटी बिक्री गर्नेपसलमा प्रति गोटा	१५०	
३	राँगा काटीबिक्री गर्ने पसलमाप्रति गोटा	२५०	

४	माछा बिक्रीगर्ने पसललाई	५०	
५	रे डमेट सामान रथान कपडा बिक्री गर्ने पसलमा	६०	
६	जुत्ता चप्पलबिक्री गर्ने पसलठूलो	५०	
७	जुत्ता चप्पलबिक्री गर्ने पसलसानो	३०	
८	जुत्ता चप्पल सलाई गर्ने मोची	१०	
९	फलफुल र नास्ताठेलामा राखी बिक्री गर्ने	३०	
१०	साग सब्जी डोकामावा ढाकी डालामाल्याई बेच्ने	२०	
११	भारमा सब्जील्याईबेच्ने	२५	
१२	मौसम अनुसारकोसाग सब्जी आलुपसलमा बेच्ने ठूलोमा	३५	
१३	मौसम अनुसारकोसाग सब्जी आलुपसलमा बेच्ने सानोमा	२०	
१४	फलफुल सागसब्जीप्रति वयलगाडा	३५	
१५	फलफुल सागसब्जीप्रतिवोरा र अन्यसाना फलफुल पसलमा	१५	
१६	चामल दाल अदुवालसुन खोर्सानी आदि बिक्री गर्ने पसल	२०	
१७	मकै पोली बेच्ने	१०	
१८	कराना पसल	४०	
१९	माछा मासु तरकारीबिक्री गर्नेपसल	४०	
२०	माटोको भाडाबेच्ने पसल ठूला	१५	
२१	माटोको भाडाबेच्ने पसल सानो	१०	
२२	कुचो कनियानाँडलो बेच्ने	१०	
२३	जडीबुटी/विउविजन बिक्री गर्ने	५०	
२४	कपाल काट्ने	१५	
२५	वियरको वतल	१५	
२६	खाली सिसी ५०० एम एल सम्म	०.५	
२७	खाली सिसी ५०० एम एल माथि	१	
२८	जुटको खाली वोरा ५० केजी सम्म	०.५	
२९	जुटको खाली वोरा १०० केजी सम्म	१	

३०	प्लास्टिक जन्य वस्तु प्रति केजी	१	
३१	तेलको टीन प्रति गोटा	१	
३२	पूराना कागज प्रति केजी	१	प्रति मन २०
३३	फलामजन्य वस्तु प्रति केजी	१	
३४	पोलिथिन पाईप प्रति केजी	१	
३५	सिसाजन्य वस्तु प्रति केजी	१	
३६	पूराना ड्रम प्रति केजी	३	
३७	जलेको मोविल प्रति लि.	३	
३८	गारमेन्ट कपडाका टुक्रा/केजी	१	
३९	कारपेटका टुक्रा प्रति केजी	०.५	
४०	टायर टयूव प्रति केजी	१	
४१	कानूनले निषेध नगरेका मृत पशुका हाड प्रति केजी	१	
अन्य थप वषयहरु			
स.नं.	ववरण	दस्तुर रू	कैफियत
१	जिउँदो ख स बोकाराँगा सुंगुरी बेच्नेलाई प्रतिगोटा	१५०	एउटामात्रहाँस, परेवाजोडा, कुखुरा बेच्नेलाई कर नलाग्ने
२	हाँस परेवाकुखुरा बेच्नेलाई	१०	
३	चुरा धागो टिकासृगार मनिहारीसँग सम्वन्धित	१५	
४	मुरली बाँसुरीगुलेली थैली आदितथा जुम्रा उडुस मार्ने औषधी बेच्ने	१०	
५	खेल जादु देखाउनेलाई	२५	
६	प्रचार प्रसारगरी व्यवसाय गर्ने	२०	सम्बन्धित निकायमा स्वीकृति लिएको बाहेकका हकमा निषेध
७	बाँस प्रति वयलगाडा	३०	
८	बाँस प्रति ट्रक	३५०	
९	खटियामा सामानराखी बेच्ने	१०	
१०	फलामको औजार तथासामान बेच्ने	३०	

११	चया प्रति दोकान	१०	
१२	भाडाकुडा पसल	६०	
१३	फोटो फ्रे मङ पसल	३०	
१४	मर्मत (कुकर, लाईट, छाता आदि)	२०	
१५	कुखुरा काटी विक्री गर्ने	७५	
मा थ नपरेको व्यवसायको हकमा नगरपा लकाले सफारीस गरीरु १ दे ख३५० सम्म लन सक्नेछ ।			
घुमी फरी माछा जस्ता खाद्यान्न बि क्र गर्नेलाई प्रतिबन्ध लगाईनेछ ।			

माथि उल्लेखित दररेटका आधारमा यस नगर क्षेत्रमा रहेका तपसिलमा उल्लेखित स्थानिय हाटबजारहरूको बार्षिक न्यूनतम ठेक्का रकम देहाय बमोजिम सिफारीस गरीएको छ ।

सि.नं.	हाटबजारको नाम	वडा नम्बर	न्यूनतम ठेक्का रकम (भ्याट समेत)
१	हरैचा हाट बजार	१	२५००००।०
२	पचाम हटिया	१	१५००००।०
३	मृगौलिया बजार	२	४००००।०
४	आईतबारे पशुहाट	३	२०००००।०
५	भैसिगोठ हटिया	४	१५००००।०
६	गछिया बजार बिहीबारे हटिया	७	३०००००।०
७	गोठगाउ बजार मंगलबारे हटिया	७	१२५००००।०
८	सलकपुर साप्ताहीक हटिया	८	२०००००।०
९	बुधबारे साप्ताहीक हटिया	९	३२५००००।०
१०	बेलेपुर साप्ताहीक हटिया	११	२५००००।०
११	खोर्साने साप्ताहीक हटिया	१२	७५००००।०
जम्मा			१६३००००।०

यस नगर क्षेत्रमा ऐलानी पर्ति जग्गा ओगटी बसोवास गर्ने व्यक्तिहरूलाई तपसिल बमोजिम बहाल विटौरी कर असुल गर्न सिफारीस गरीयो ।

सि.नं.	विषय	रकम (बार्षिक)	घर बहालमा भए थप एकमुष्ट (बार्षिक)
१	नगरपालिका मूल गेट देखी कृषि बजार सम्म उत्तर दक्षिण दुवै तर्फ,	५०००।०	५०००।०

२	१. लोक मार्गको बुढी खोला देखी बलिया बासवारी दुलारी हुदै पंकज आयल्स सम्म,२. गोठगाउं चौकको मध्याली खोलादेखी पश्चिम दुर संचारको टावर जानेबाटो सम्म, ३ गछिया पुल देखी लक्ष्मी नारायण मन्दिर जाने बाटो सम्म पूर्वका उत्तर दक्षिण दुवै तर्फका क्षेत्रहरू, ४.मूल चौक देखी सुन्दर मार्ग दाया बाया दुवै तर्फ, ५ दक्षिणमा हरीयाली मार्ग (पूर्व पश्चिम दुवै तर्फ), सलकपुर वन कार्यालय देखी भूल्के बचत तथा सहकारी संस्था सम्म दुवै तर्फ, सलकपुर मूल चौक बाट उत्तर शिक्षा निकेतन सम्म दुवै तर्फ, सलकपुर बजारको दक्षिणमा बजारको कर्ल्भट सम्म दुवै तर्फ, खोर्साने बजारको होण्डा सोरूम देखी सुकुना खोला सम्म दुवै तर्फ, उत्तरमा विपुल मार्ग सम्म दुवै तर्फ, खोर्साने दक्षिणमा गजेन्द्र प्रधानको घर सम्म दुवै तर्फ,	३५००।०	३०००।०
३	लोक मार्गको पंकज आयल्स पूर्व गछिया पूल सम्म, लक्ष्मी नारायण मन्दिर देखी, गणेश पूल बेलगाछी, ठडिया हुदै दुरसंचार जाने बाटोको उत्तर दक्षिण दुवै तर्फ नपा कार्यालय देखी पूर्व सुकुना पूल सम्म दुवै तर्फ सलकपुर भूल्के बचत देखी पश्चिम मध्याली पूल सम्म दुवै तर्फ, कृषि बजार देखी वन कार्यालय सम्म दुवै तर्फ, खोर्साने बजार देखी पूर्व किस्ती खोला बेलवारी नगरपालिका सिमा सम्म दुवै तर्फ, हरीयाली मार्ग देखी भागवत मार्ग सम्म दुवै तर्फ	२५००।०	२३००।०
४	बलिया चौक देखी मध्याली पूल सम्म लोकमार्ग संग जोडिएर उत्तर दक्षिणका सडकहरू व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक बाकी सबै क्षेत्रहरू	२३००।०	२२५०।०

५	बिपुल मार्ग देखी वन कार्यालय सम्म दुवै तर्फ, पिएलओ मार्ग देखी आदर्श चौक सम्म दुवै तर्फ, सुन्दर मार्ग देखी उत्तर माथिल्लो त्रिवेणी चौक सम्म दुवै तर्फ, भागवत मार्ग देखी विद्युत प्राधिकरणको सव स्टेशन सम्म दुवै तर्फ, हरैचा संगित चौक देखी ग्रामथान गापा सिमा सम्म दुवै तर्फ, हरैचामोड देखी दक्षिण सुकुमा बहुमुखी क्याम्पस गेट सम्म दुवै तर्फ	२५००।०	२३००।०
६	बेलेपुर चौक देखी हरैचा संगित चौक सम्म दुवै तर्फ	२२००।०	२०००।०
७	व्यापारीक क्षेत्रमा परेका बाहेक किस्ती खोला देखी मध्याली पूल सम्मका लोक मार्ग संग जोडिएर उत्तर दक्षिण गएका शाखा बाटाहरूको क्षेत्रमा रहेका कालोपत्रेले छोएका सडकका १ किलोमिटर भित्र पर्ने उत्तर दक्षिण फैलिएका मूल सडकहरूका क्षेत्रहरू	२०००।०	१८००।०
८	वडा नं. ३, ४, ५, ६ र ७ का लोकमार्ग देखी ५०० मिटर बाहिरका कालोपत्रेले छोएका सडकहरू, व्यापारीक क्षेत्र र आवासीय क्षेत्र भित्र नपरेका वडा नं. १२, १०, ९, ८ का कालोपत्रेले छोएका सडकहरू	१८००।०	१७००।०
९	वडा नं. ३, ४, ५, ६ र ७ का लोकमार्ग देखी ५०० मिटर बाहिरका कालोपत्रे नभएका लोकमार्ग देखी १ किलोमिटर भित्रका क्षेत्रमा पर्ने पूर्व, पश्चिम, उत्तर दक्षिण चारै तर्फका ग्राभेल तथा कच्चि सडक संग जोडिएका दुवै तर्फका क्षेत्र एवम चूक्ली सडकका क्षेत्रहरू समेत	१५००।०	१४००।०
१०	माथि उल्लेखित प्रकरण बाहेका क्षेत्रहरूका ऐलानी पर्ति जग्गामा निर्माण भएका घरहरूको हकमा	१०००।०	७००।०

अनुसूची ६ विज्ञापन कर

विज्ञापन करलाई देहाय बमोजिम हुने गरी असूल गर्ने सिफारीस गरीयो ।

सि.नं.	विवरण	बार्षिक कर रू	कैफियत

१	होडिङबोर्ड लोकमार्गकोउत्तर दक्षिणमा प्रति वर्ग फिट	नपाउने	लोकमार्गमाराख्न नपाउने
२	होडिङबोर्ड लोकमार्गको१०० मिटर उत्तर दक्षिणमा प्रति वर्ग फिट	२००	नीजी स्थानमा रु २८०
३	फ्लेक्सबोर्डलोकमार्गको उत्तर दक्षिणमा प्रति वर्ग फिट	१५०	नीजी स्थानमा रु २५०
४	फ्लेक्सबोर्डलोकमार्गको १०० मिटर उत्तर दक्षिणमा प्रति वर्ग फिट	१००	नीजी स्थानमा रु १५०
५	अन्यबोर्ड लोकमार्गउत्तर दक्षिणमा प्रतिवर्ग फिट	७५	नीजी स्थानमा रु १५०
६	भित्तेलेखन लोकमार्गकोउत्तर दक्षिणमा प्रतिवर्ग फिट	नपाउने	नीजी स्थानमा रु ७५
७	भित्तेलेखन लोकमार्गको१०० मिटर उत्तर दक्षिणमा प्रतिवर्ग फिट	नपाउने	नीजी स्थानमा रु ६५
८	डिजिटल डिस्प्ले बोर्ड ५२ ईन्चसम्म	नपाउने	निजी स्थानमा ५०० रूपैया प्रति बर्ग फिट
९	डिजिटल डिस्प्ले बोर्ड ५२ ईन्च भन्दा बढिको हकमा	नपाउने	निजी स्थानमा ७०० रूपैया प्रति बर्ग फिट
१०	व्यानरप्रति २ हप्ता को रु १००० । मात्र, सडक क्रस गरेर व्यानर राख्न अनुमतिलिनुपर्ने		
११	वन्टिङ व्यानर (तुल) व्यापारिक प्रति गोटा रु ३०० मात्र (दुई हप्ता मात्र)		
१२	गेटराख्ने, न.पा.को स्वीकृति लिई प्रति हप्तारु २०००। छापा स्टल बेलुन डमी लगायतका प्रचार सामाग्रिहरुको प्रति हप्ता प्रतिगोटा रु २०००।		
१३	न.पा.लेस्वीकृति दिएका र सम्झौता गरेकामालिन पाईने छैन		
१४	न.पा.कोउल्लेखित क्षेत्रमा मात्र लिनपाईने छ, अन्य क्षेत्रमालिन न.पा.को स्वीकृति लिईमात्र उठाउन पाईने छ।		
१५	प्रचारप्रचार माईकिङ प्रति दिन रु ४०० मात्र राजनैतिक दल र सार्वजनिक सूचनामा लिनपाइने छैन ।		
१६	व्यवसाय भएको स्थानमा रहीको ३० बर्ग फिट सम्मको परिचय पाटी बोर्डको कर लिन पाईने छैन । सो भन्दा बढीको भएमा माथि ताकीएको कर लिन बाधा पर्ने छैन ।		
१७	विद्युतपोलमापेन्टिङ गर्नेलाई प्रति पोल रु २५० मात्र प्रति महिना ।		

१८	लोकमार्गक्षेत्रको दाँयावाँया वाल पेन्टिङ घर, टहरा, व्यापारिक क्षेत्र, सार्वजनिकस्थलमा राख्न स्वीकृती दिइने छैन	
१९	अन्यसाना किसिमका प्रचार वोर्डहरु ४ वर्गफिटसम्मका प्रतिमहिना रु ४०० मात्र	
२०	वियर, मदीरा, चुरोटतथा सुर्तिजन्य पदार्थको विज्ञापनलाई निजी तथा सार्वजनिक स्थलमाराख्न स्वीकृतिदिइने छैन	
२१	राजनैतिक, धार्मिक र सामाजिक व्यानर ३ हप्ता सम्म निःशुल्क राख्न दिने।	
२२	जनसमुदायभेला हुने स्थान जस्तै जिल्ला प्रशासनकार्यालय, भन्सार, अदालत, जि.स.स./न.पा.राजश्व कार्यालय अगाडी नपाले तोकेआकार प्रकारका होडिङ वोर्ड राख्नु पर्ने छ।	
२३	2 D 3D ACP रोसाईन GLO Shine बोर्ड नगर क्षेत्र भित्र बार्षिक ६०० रूपैया प्रती बर्ग फिट ।	

नगरपालिका साग अनुमती नलिई राखिएका विज्ञापन बोर्डहरूमा सत प्रतिशत दण्ड जरीवाना गरी कर असुल गरीनेछ भने व्यवसायीक प्रयोजनका लागि व्यवसाय संचालन भएका होटल रेष्टुरेन्ट, पसल, सिनेमा हल, रिसोर्ट पार्टी प्यालेस जस्ता मासिनहरूको भिडभाड हुने क्षेत्र वा स्थान भित्र राखिएका प्रचार सामाग्रिहरूको कर तोकिए कै दररेट बमोजिम असुल उपर गर्न सिफारीस गरिएकोछ ।

अनुसूची ७
मनोरन्जन कर

सुन्दरहरैंचानगरपा लका क्षेत्र भत्र सञ्चालनमा रहेका र संचालन हुने मनोरञ्जन व्यवसायहरुमादेहाय बमोजिम म कर लगाईअसुलउपर गर्ने सफारीस गरियो ।

सि.नं.	विवरण	दररेट रु	कैफियत
१	सनेमाहल	५०००।०	
२	महोत्सवएवम् मेला	५०००।०	
३	मेलासर्कसकाला ग सफारीस	५०००।०	३दिन भन्दा बढीको सीफारीस दिनुपरेमा प्रतिदन थप रु १०००। लिईने छ। उल्लेखित करनगरपालिका कार्यालय बाट मात्र संकलन गरीने छ।

अनुसूची ८ सेवा शुल्क, दस्तुर

तपसिल बमोजिम हुने गरी सिफारीस गर्ने सिफारीस गरीयो ।

स.नं.	ववरण	सेवा शुल्क दस्तुर रू	कैफियत
१	मोहीनामसारी तथा मोही बाँडफाँड सफारिस	५००।०	एककठ्ठाभन्दा मा थ प्रति कठ्ठा थप रु १००
२	जग्गानामसारी सफारिस	६००।०	एककठ्ठाभन्दा मा थ प्रति कठ्ठा थप रु५०
३	मोहीलगत कट्टा सफारिस सगोल परिवारमा प्रतिकठ्ठा	५००।०	एककठ्ठाभन्दा मा थ प्रति कठ्ठा थप रु १००
४	अपुताली सफारिस दस्तुर	१५००।०	एक कठ्ठा भन्दा मा थ प्रति कठ्ठा थप रु ५००
५	चार कल्ला सफारिस-एककठ्ठासम्मको)	४००।०	थपप्रतिकठ्ठारु२५
६	निवेदनदस्तुर	१०।०	
७	पक्कीघर प्रमा णत	५००।०	प्रति तला
८	कच्चीघर प्रमा णत	३००।०	
९	बसोबासप्रमा णत स्थायी)	२००।०	
१०	बसोबासप्रमा णत-अस्थायी)	५००।०	
११	व्यवसायिकघर कोठा खोल्ने	२०००।०	निवेदनदस्तुर-खाली मात्र गर्ने)
१२	आवा सयघर कोठा खोल्ने	१०००।०	निवेदनदस्तुर-खाली मात्र गर्ने)
१३	हकभोगतथा जोतभोग तथा छुट दर्ता सफारिस	५००।०	एककठ्ठभन्दाबढीका ला ग प्रति कठ्ठा रु ३००
१४	उद्योगसम्बन्धी घरमा आगला ग सफारिस	५००।०	वीमाप्रयोजनकाला ग, अन्यका ला ग निशुल्क
१५	सानाघरेलु उद्योगमा आगला ग सफारिस	१०००।०	वीमाप्रयोजनकाला ग, अन्यका ला ग निशुल्क
१६	मझौलाउद्योग आगला ग सफारिस	२०००।०	वीमाप्रयोजनकाला ग, अन्यका ला ग निशुल्क
१७	ठूलाउद्योग आगला ग सफारिस	५०००।०	वीमाप्रयोजनकाला ग, अन्यका ला ग निशुल्क
१८	कच्चीघर टहरामा आगला ग सफारिस	निशुल्क	
१९	नक्सापास कताब दस्तुर	१०००।०	
२०	संघसंस्थाकोबैंक खाता खोल्दा	१०००।०	उपभोक्ता समितिको सिफारीस निशुल्क

२१	रिक्साठेलाको ब्लु बुक दस्तुर	१००।०	
२२	सबै क समका फारम दस्तुर	१०।०	राजश्वकाफारमहरुनिशुल्क पाइने र निशुल्क भरीने
२३	नाम, उमेर, थर लगायत संशोधन	५००।०	वद्यार्थीकोप्रमाणपत्रसच्याउ ने हकमा पचास प्रतिशत छुट
२४	व्यवसायप्रमाण पत्र प्रतिलीपी दस्तुर	२५०।०	
२५	तिनपुस्तेखुल्ने सफारिस तथा नाता प्रमा णत लगायत सफारिस	५००।०	
२६	नागरिकताप्रमाण पत्र सफारिस	२५।०	
२७	नागरिकतासर्ज मन	५००।०	
२८	नागरिकताको प्रति लपी (बेजिल्लाको नागरिकता सफारिसमा अनुसू च १ भर्नुपरेमा थप रु १५०। रछुट्टै सफारिस समेत गर्नुपरेमा थप रु २००)		
२९	अंगीकृतनगरिकता	५०००।०	
३०	बैबाहिकअं गकृत नागरिकता सफारिस	२०००।०	
३१	३५दिन भत्र घटना दर्ता	निशुल्क	थप केन्द्रिय नियमानुसार
३२	जन्म, बिबाह, र बसाइसराई प्रमा णत	५१०।०	
३३	मृत्यूदर्ता	निशुल्क	
३४	अ ववाहितप्रमा णत सर्ज मन सहित	१५००।०	
३५	चारित्रिकएवं सू चकृत वर्ग सफारिस स्थायी बसोबास भएका ला ग	२००।०	
३६	चारित्रिकएवं सू चकृत वर्ग सफारिस स्थायी बसोबास नभएकाको हकमा	५००।०	
३७	कन्सुलरप्रमाणीत	५००।०	प्रति पाना
३८	नेपालीपेन्सन पट्टा बहाकका ला गगरेको जुनसुकै सफारिस	५००।०	
३९	भारतियपेन्सन पट्टा बहाकका ला गजुनसुकै सफारिस	१०००।०	

४०	अन्यदेशका पेन्सन पट्टा बहाककाला ग जुनसुकै सफारिस	२०००।०	
४१	कृ षसँगसम्वन्धित सफारिसकोहकमा वोरिङ गर्न समेत	२६०।०	नगर बाहिरको हकमा ५००।००
४२	बैदे शकरोजगारीको शल शलामामृत्यु भएको व्यक्तिको सफारिस	निशुल्क	
४३	व्यवसायवन्द सफारिस कर चुक्ता वाहेक	३१०।०	
४४	पसलकोकोठा आगला ग भएमा वीमाबापत सफारिस	निशुल्क	
४५	नाताप्रमा णत-नेपालीमा)	५००।०	अपांगता भएको व्यक्ति निवेदक भई निवेदन दिएमा निशुल्क
४६	नाताप्रमा णत-अंग्रेजीमा)	५००।०	
४७	सटीसफारी र टेम्पो सफारिस	२०००।०	
४८	मा थउल्ले खत बाहेकका सफारिसमा	५००।०	सामान्य सिफारीसको हकमा २६०
४९	रुखकाट्ने सफारिस-घरायसी)प्रति रुख	२ ओटा रूख सम्म ५१०। थप प्रति रूख १००।०	
५०	रूख काट्ने सिफारीस व्यवसायिक प्रयोजनका लागि ५ वटा सम्म	१०१०।०	थप प्रति रूख रू २००।०
५१	काठदाउरा सम्बन्धी अन्य सफारिस	१००।०	
५२	निजीप्रयोगको ला ग काठ दाउरा सफारिस सामुदायिक वनमा प्रति चट्टा	५०।०	
५३	दाउरा सफारिस प्रति ट्र्याक्टर	१५००।०	
५४	दाउरा सफारिस प्रति ट्रक	२५००।०	
५५	गो लयाकाठ सखुवा प्रति क्यू= फट- निजी वन)	५०।०	
५६	गो लयाकाठ अन्य प्रति क्यू. फट-निजी वन)	२५।०	

५७	सखुवा प्रति क्यू.फिट (सामुदायिक/साझेदारी वन	५०।०	
५८	अन्य जात प्रति क्यू.फिट (सामुदायिक/साझेदारी वन	२५।०	
५९	दाउराप्रति प्रति क्यून्टिल (सामुदायिक/साझेदारी वन	१०।०	प्रति चट्टा सखुवा राम्रो रू.२५००।,सखुवा कमसल रू.२०००। र अन्य काठ रू.१५००।

बैडकिङ प्रयोजनका लागि माग निवेदनका आधारमा अमिनबाट जग्गा छुट्याउने काम र दुरी प्रमाणीत लगायतका अन्य सिफारीसहरू देहाय बमोजिम हुने गरी सिफारीस गरियो ।

स.नं.	ववरण	दस्तुर रू	कैफियत
१	२० धुर सम्मको	१००।०	
२	२० धुर दे ख ५ कठ्ठा सम्म	२००।०	
३	५ कठ्ठा दे ख एक बिगाहा सम्मको ला ग	३००।०	
४	एक बिगाहा दे ख दुई बिगाहासम्मको ला ग	५००।०	
५	दुई बिगाहा देखी मा थ	१०००।०	
	अन्यको हकमा		
१	कचलोपरी आएको हकमा	१००।०	
२	घरनक्सा दर्ता भई जग्गा छुट्याउन नगरपालकिाको अमीन जानु पर्ने भएमा घरनक्सा शाखा प्रमुखको सिफारीसमा	५०।०	
३	माग निवेदनका आधारमा सर्वसाधारणको जग्गा छुट्याउन जानु पर्ने भएमा	१५०।०	

उद्योग दर्ता नवीकरण सिफारीस दस्तुर (वडाबाट गरीने) देहाय बमोजिम हुने गरी सिफारीस गरियो ।

स.नं.	ववरण	दस्तुर रू	कैफियत
१	औद्योगीक व्यवसायविधेयक २०७६ को अनूसूची १ बमोजिम अनूमति लिनु पर्ने उद्योगहरू		
क	हातहतियार तथा गोलिठ्ठा बारूद वा विस्फोटक पदार्थ उत्पादन गर्ने उद्योग		संघीय सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम
ख	सुरक्षा छपाई		संघीय सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम

ग	अन्य सबै प्रकारका व्यवसायहरूको सिफारीस	१५००।०	सरजमिनि शुल्क रू २००।०
	निजीशिक्षण संस्था दर्ता एवं अन्य कामका लागिगरिने सिफारिस	पूर्व प्राथमिक	७५००।०
		प्राथमिक विद्यालय	७५००।०
		निम्न माद्यमिक विद्यालय	७५००।०
		माध्यमिक विद्यालय	२५०००।०
		उच्च माद्यमिक विद्यालय	२५०००।०
		क्याम्पस	२५०००।०
		प्राविधिक शिक्षण संस्था	२५०००।०
	स्तर बृद्धिका लागि सिफारिस -प्रति विषय		५०००।०
	संघ संस्था सिफारिस दर्ता २०००। नवीकरण		

घर तथा बाटो सफारिस सम्पत्ती तथा भूमी करकोमुल्यांकन अनुसार लाग्ने)			
सनं	ववरण	दस्तुर रू	कैफियत
१	प्रतिकठ्ठा २० लाख वा सो भन्दा बढी निर्धारण भएकोजग्गा प्रतिकठ्ठा	५०००००	
२	प्रतिकठ्ठा १८ लाख निर्धारण भएको जग्गाप्रतिकठ्ठा	४५०००००	
३	प्रतिकठ्ठा१६लाख निर्धारण भएको जग्गा प्रतिकठ्ठा	४२०००००	
४	प्रतिकठ्ठा १० लाख निर्धारण भएको जग्गाप्रतिकठ्ठा	४०००००	
५	प्रतिकठ्ठा ९ लाख निर्धारण भएको जग्गा प्रतिकठ्ठा	३५०००००	
६	प्रतिकठ्ठा ८ लाख निर्धारण भएको जग्गा प्रतिकठ्ठा	३००००००	
७	प्रतिकठ्ठा ६ लाख ५० हजार निर्धारण भएको जग्गाप्रतिकठ्ठा	२५०००००	
८	प्रतिकठ्ठा ४ लाख निर्धारण भएको जग्गा प्रतिकठ्ठा	२००००००	
९	प्रतिकठ्ठा ३ लाख निर्धारण भएको जग्गा प्रतिकठ्ठा	१५०००००	
१०	प्रतिकठ्ठा २ लाखपचास हजार निर्धारण भएको जग्गाप्रतिकठ्ठा	१००००००	
११	प्रतिकठ्ठा २ लाख भन्दा कम निर्धारण भएको जग्गाप्रतिकठ्ठा	७५०००	

अंशबण्डा,परिवार भत्र नामसारी, सार्वजनिक अनुदान, दाईजो तथा बैं कग प्रयोजन हकमाघरबाटो सफारिस

सनं	ववरण	दस्तुर रू	कैफियत
१	पन्ध्रधुर सम्मको	१५०.०	
२	पन्ध्रधुर दे ख एक कठ्ठा सम्मको	७००.०	

३	एककठ्ठा दे ख तिन कठ्ठा सम्म	१०००.०	
४	तिनकठ्ठा दे ख पाँच कठ्ठा सम्म	१५००.०	
५	पाँचकठ्ठा दे ख दस कठ्ठा सम्म	२०००.०	
६	दसकठ्ठा दे ख एक वगाहा सम्म	२५००.०	
७	एक वगाहा दे खतिन वगाहा सम्म	३५००.०	
८	तिन वगाहा दे ख मा थ प्रति विगाह थप	१०००.०	

गुठीजग्गाको वक्री प्रयोजनका ला ग गरिने सफारिसमा न्यूनतम रु ३लाख निर्धारण गरिएको । बि क्र प्रयोजनाका पक्की घरको ला ग ७०० बर्ग फट सम्म रु१ प्रति वर्ग फूट, ७०१ देखी मा थका लागी रु २ प्रति वर्गफूटकर निर्धारण गरीएको छ । घर कायम सफारीसपूर्जामा घर कायम गर्ने प्रयोजनका लागी गरीने सफारीस प्रतिकोठा रु २ लाख रकर लने प्रयोजनका ला ग प्रत वर्गफूट रु २ कायम गरीएको छ । ट्वाईलेट वाथरुमलाईसमेत कोठा कै रुपमा लईने गरी सफारीस गरियो ।

१	थ्रिफेज लाईन जडान सिफारीस	१५००	
२	सिनेमा हल खोल्ने सिफारीस	१५०००	
३	मेला सर्कस अनूमति सिफारीस	५०००	
४	टेलीफोन जडान सिफारीस	१००	

सि.नं	विषय	विवरण	दस्तुर रू	कैफियत	
	घर नक्सा पास दस्तुर	७०० बर्ग फुट सम्मको	३		
१		७०१ देखी १००० बर्गफुट सम्मको	५	सटर भएका घरहरूको हकमा रू.६।५० प्रति वर्ग फुट	
		१००१ बर्गफूट १५०० सम्मको लागि प्रतिवर्गफूट	६	सटर भएका घरहरूको हकमा रू.७।५० प्रति वर्ग फुट	
		१५०१ देखि २५०० बर्गफूट सम्मको लागि	७		

		२५०१ बर्गफूट देखि ४००० बर्गफुट सम्मको लागि	८	सटर भएका घरहरूको हकमा रू.९.५०।० प्रति वर्ग फुट	
		४००१ बर्गफुट भन्दा माथि जतिसुकै भएपनि	९	सटर भएका घरहरूको हकमा रू.१० प्रति वर्ग फुट	
		पर्खाल प्रति रनिङ फिट	९.०००		
२		१००० वर्गफिट सम्मको घर नक्सा नामसारी	२०००	क) घर जग्गा धनीको मृत्यु भई प्रचलित कानून बमोजिम एका सगोलका परीवारमा नामसारी गर्नू पर्दा १००० बर्गफुट सम्मको घरमा रू. १०००।०० र सो भन्दा माथि जतिसुकै भए पनि रू.२५००।०० लिईनेछ ।	पक्की दिवाल भईटिनले छाएको, काठ वा सोही प्रकारका घरहरूको हकमा एकमुष्ट १०००।००
	घरनक्सा नामसारी दस्तुर	१००१ देखि २००० वर्गफुट सम्मको घर नक्सा नामसारी	३०००		
		२००१ देखि ३००० वर्गफूट सम्मको घर नक्सा नामसारी	४५००		

		३००१ देखि ४००० बर्ग फुट सम्मको	६०००		
		४००१ देखि ५००० बर्ग फुट सम्मको	८०००		
		५००१ बर्गफुट भन्दा माथि प्रति बर्गफुट रु	२		
४	अन्य दस्तुर	घर नक्सा निरीक्षण तथा सर्जमिन दस्तुर	५००	नगरपालिकाले भवन संहिता लागू गरे पछि वा सो पूर्व परामर्शदाता वा छुट्टै कर्मचारीबाट नक्सा र निर्मित घरको भेरीफीकेशन, संहिता पालनाका विषयमा फिल्डमा सहजिकरण गरेवापत छुट्टै तोकिएको दस्तुर लाग्नेछ ।	
५	प्रतिलिपि दस्तुर	नक्सा पास सम्बन्धी प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी	५००		
		घरको नक्साको प्रतिलिपी	५००	प्रति तलाको	
		अन्य प्रमाणपत्र	५००		
१०		नगरपालिकाले सार्वजनिक सूचना जारी गरी वडा कार्यालयबाट गरीने सिफारीस जस्तै अनुदान वितरण लगायतका सिफारीसहरूमा सरजमनि बाहेक कुनै प्रकारका सिफारीसमा शुल्क लिईने छैन ।			
घर नक्सा संसोधन		ईजाजत दिदाको बर्गफिट भन्दा कम क्षेत्रफल भएमा साविक कै क्षेत्रफललाई आधार मानी राजश्व कायम गरीने छ भने क्षेत्रफल बढेमा बढेको क्षेत्रफललाई नै आधार मानी संसोधन दस्तुर लिईनेछ जसमा बढेको क्षेत्रफलको तोकिएको राजश्व र संसोधन भएको क्षेत्रफलको तोकिएको थप दस्तुर समेत लिईनेछ ।			
कित्ताकाट भई घरनक्सा संसोधन गर्नु परेमा		७०० बर्ग फुट सम्मको	एकमुष्ट	१०००।०	
		७०१ देखी १००० बर्गफुट सम्मको	एकमुष्ट	१२००	

	१००१ बर्गफूट १५०० सम्मको लागि प्रतिवर्गफूट	एकमुष्ट	१४००।०	
	१५०१ देखि २५०० बर्गफूट सम्मको लागि	एकमुष्ट	१६००।०	
	२५०१ बर्गफूट देखि ४००० बर्गफुट सम्मको लागि	एकमुष्ट		
	४००१ बर्गफुट भन्दा माथि जतिसुकै भएपनि	एकमुष्ट	३०००।०	

कृषि प्रयोजनका लागि निर्माण भएका भुई पक्की तथा टिनको छाना भएका टहराहरू प्रति बर्गफूट रू १ लिईनेछ सोका लागि उल्लेखित व्यवसाय नगरपालिकामा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।

नयां निर्माण हुने घरहरूको हकमा धरौटी रकम ५० प्रतिशत कायम गरीएको छ । उल्लेखित धरौटी रकम नगरपालिकाले तोकेको बैकको धरौटी खातामा जम्मा गरी सोको भौचर घरनक्सा शाखाबाट प्रमाणीत भए पश्चात मात्र तोकिएको राजश्व काटिनेछ । ईजाजत दिने चरणमा पेश भएको नक्सा संसोधन गरी घरनक्सा पास गरेका घरनधनीहरूको धरौटी रकम सदरस्याहा गरीनेछ भने धरौटी रकम तोकिएको समय भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने घरधनीहरूलाई नगरपालिकाले तोके बमोजिम २ वटा विरूवा हुर्केको फोटो सहितको निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्रका आधारमा मात्र दिने गरी सिफारीस गरियो ।

बैठक कक्षहरू भाडादस्तुर

सनं	ववरण	पारित रकम रू	कैफियत
१	हसिना बैठक कक्ष	५०००।०	
२	नगरपालिका अन्तर्गत वडा कार्यालयहरूका सभाहलहरू	१०००।०	दैनिक

नक्कल प्रतिपाना एफोर साईजको लागि रू ५ प्रतिपाना अन्यको हकमा रू १० प्रति पाना

सम्पत्ति कर तिरेको रसिदको प्रतिलिपी रसिद रू १००।००

नेपाल टेलिकम र एनसेलका टावर: प्रति टावर रू १५०००।०

एफ एम ईन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्था लगायतका अन्य सबै प्रकारका टावर: प्रति टावर रू ५०००।००

अनुसूची ९ सवारी साधन कर देहाय बमोजमि हुनेछ ।

		बार्षिक कर रू	कैफियत
१	सिटी सफारी	१५००।००	
२	रिक्सा ठेला	१५०।००	
३	साईकल	५०।००	
४	क बर्ग	१००।००	
५	ख बर्ग	२००।००	
६	ग बर्ग	२०००।००	अटो रिक्सा
७	घ बर्ग	३००।००	
८	ङ बर्ग	३००।००	
९	च बर्ग	५००।००	
१०	छ बर्ग	५००।००	
११	ज बर्ग	५००।००	
१२	झ बर्ग	५००।००	
१३	ञ बर्ग	५००।००	

माथि उल्लेखित शिर्षक बमोजिम राजश्व संकलन हुदा रू ३५००००।०० संकलन हुने अनुमान गरीयो ।

अनुसूची १० पार्किङ शुल्क

नगरपालिकाले तोकेको निश्चित क्षेत्रमा दरभाउ पत्रका माध्यमबाट तपसिल बमोजिमका दरले पार्किङ शुल्क असुल गरीने छ ।

सि.नं.	विवरण	दैनिक रू	कैफियत
१	बस ट्रक मिनीवस आदिलाई दैनिक रू	३०	
२	जीप कार भ्यान आदि लाई दैनिक रू	१५	
३	मोटरसाईकललाई दैनिक रू	१०	

माथि उल्लेखित दररेटका आधारमा यस नगर क्षेत्रमा अन्तर्गत नगरपालिकाले क्षेत्र सिफारीस गरी पार्किङका क्षेत्रहरू सिफारीस गर्नेछ । सोही बमोजिम पार्किङ शुल्क सिफारीस गर्दा रू २००००।०० पार्किङ शुल्कको रकम प्रक्षेपण गरीएको छ ।

अनुसूची ११

प्राकृतिक श्रोत विक्री कर

सि.नं.	विवरण	दर रू	कैफियत
१	ढुंगा प्रति क्यू फिट	प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम हुनेछ ।	

२	गिटी प्रति क्यू फिट		
३	बालुवा प्रति क्यू फिट		
४	मिक्स गिटी प्रति क्यू फिट		
५	रोडा प्रति क्यू फिट		
६	माटो/भरौट प्रति क्यू फिट		

न्यूनतम बार्षिक ठेक्का कायम रकम रू २९३००००० भ्याट बाहेक

अनुसूची १२ पूर्वाधार उपयोग शुल्क

सि.नं.	विवरण	प्रति पटक दर	कैफियत
१	हाईवा	१००।०	विदेशी सवारी साधनहरूको हकमा थप ५० प्रतिशत बार्षिक सवारी कर तिर्ने अटो सिटी लगायतका सवारीसाधनहरूमा कर लिन पाईने छैन । निजी तथा शैक्षिक संस्था एवम सरकारी सवारी साधनलाई कर लिन पाईने छैन ।
२	टिफर	८५।०	
३	लहरी	२००।०	
४	भाडाका जीप कार तथा हलुवा सवारी साधन	२०।०	
५	भाडाका वस	३०।०	
	ट्याक्टर लगायत बाकी अन्य	४०।०	
६	तिन पाग्रे अटो टेम्पो	२०।०	
न्यूनतम बार्षिक ठेक्का कायम अंक मुल्य अभिबृद्धि कर बाहेक रू ३३०००००००			

नोटः

क) ठेक्का प्रकृयामा गए पश्चात नगर कार्यपालिकाले प्रकाशन गरेको सूचनाका अलावा अन्य विषय तपसिल बमोजिम हुनेछ ।

ख) विदशी गाडी भए तोकिएको दरमा दोव्वर कर लिन पाईने छ ।

ग) संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको स्वामित्वमा रहेको संघ संस्था र विदेशी कुटनैतिक नियोग लगायका सवारी साधनहरूको कर लिन पाईने छैन ।

घ) खाली तथा यात्रू नबोकेका सवारी साधनहरूलाई कर लिन पाईने छैन ।

ङ) सामूदायिक विद्यालय, अस्पताल लगायतका सवारी साधन एम्बुलेन्स, खानेपानीका गाडीहरू, फोहोर बोक्ने गाडी, दुधका गाडी लगायत अत्यावश्यकीय सवारी साधनमा कर लिन पाईने छैन ।

च) दुई वा दुई भन्दा बढी स्थानीय तहहरू संग जोडिएका सडकहरूको हकमा स्थानीय सरकारको समन्वयमा भएको सिफारीस अन्तिम हुनेछ । यस अनुसूचीमा छुट भएका सवारी साधनहरूको हकमा नगरपालिकाले सिफारीस गरी तोके बमोजिम सडक उपयोग शुल्क लिन बाधा पर्ने छैन ।

अनुसूची १३ दण्ड तथा जरीवाना

१ व्यवसाय कर सम्बन्धि दण्डजरीवाना

क्र.सं.	विवरण	दण्डजरीवाना	कैफियत
३	१ बर्ष सम्मको बक्यौता	तोकिएको राजश्व रकमको १५ प्रतिशत	
४	२ बर्ष सम्मको बक्यौता	तोकिएको राजश्व रकमको २५ प्रतिशत	
५	२ बर्ष देखी ५ बर्ष सम्मको	तोकिएको राजश्व रकमको ५० प्रतिशत	
६	५ बर्ष देखी माथि	तोकिएको राजश्व रकमको १०० प्रतिशत	

२ अन्य दण्डजरीवाना

क्र.सं.	विवरण	दण्डजरीवाना	कैफियत
१	३५ दिन नाघि दर्ता भएका व्यक्तिगत घटना	२००।०	मृत्यू दर्ता निशुल्क
२	निशेधित क्षेत्रमा फोहोर फालेमा	१००००।०	
३	निशेधित क्षेत्रमा प्लाष्टिक फालेमा	१००००।०	
४	सडक क्षेत्रमा निर्माण सामाग्रि राखी सडक अबरूद्ध गरेमा	७०००।०	
५	सडकपेटीमा व्यापारीक सामाग्री राख्नेका हकमा	साविकमा तोकिएको बर्गफिटको २५ प्रतिशत	
६	नगरपालिकाको पूर्व स्वीकृति नलिई मेला सर्कस जस्ता कार्यक्रम संचालन गरेमा	स्थानीय सरकार संचालनविधेयकको दफा ४२ ले तोके बमोजिम	
७	व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि संचालन गरीने धार्मीक तथा संस्कृतिक कार्यक्रम गर्ने क्रममा ध्वनी प्रदुषण गरेमा	५०००।०	
८	सडक पेटीमा चौपाया बाध्ने छोड्हरूका लागि	३०००।०	
९	म्याद गुज्रेको सामान विक्री गर्ने व्यवासयहरूलाई ५ लाख भन्दा कम पुजी भएकाहरूलाई रू १५००।०० सो भन्दा बढी भए	१००००।०	
१०	मूल्य सूची टास नगर्ने व्यवसायलाई	५०००।०	
११	निशेधित क्षेत्रबाट नदिजन्य पदार्थ संकलन गर्ने झिक्ने ट्र्याक्टर	प्रदेश सरकारको आर्थिकविधेयक बमोजिम	संकलन भएको राजश्व रकमको १५ प्रतिशत रकम सुराकीलाई र ३० प्रतिशत रकम गस्तिमा खटिईएको प्रहरीको व्यक्तिगत खातामा नै पुरस्कार स्वरूप उपलब्ध गराईनेछ ।
१२	निशेधित क्षेत्रबाट नदिजन्य पदार्थ संकलन गर्ने झिक्ने ट्रक		
१३	निशेधित क्षेत्रबाट नदिजन्य पदार्थ संकलन गर्ने झिक्ने व्याकहोलोडर		
१४	निशेधित क्षेत्रमा प्लाष्टीकको प्रयोग गरेमा	१०००।०	

१५	तोकिएको मापदण्ड विपरीत घर निर्माण गरेमा	स्थानीय सरकार संचालनविधेयकको दफा ४२ ले तोके बमोजिम	
१६	घर नक्सा संसोधन गर्नु परेमा	साविकमा तोकिएको बर्गफिटको २५ प्रतिशत	
१७	भवन निर्माण मापदण्डको प्रतिकूल नहुने गरी निर्माण भएका तर नगरपालिकाको पूर्व स्वीकृति नलिई बनेका घरहरूको हकमा	स्थानीय सरकार संचालनविधेयकको दफा ४२ ले तोके बमोजिम	
१८	यस अनुसूचीमा छुटेका व्यवसायहरूको दण्ड जरीवाना नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको सिफारीस बमोजिम हुनेछ ।		

परिच्छेद ४ (चार)

सुन्दरहरैचा नगरपालिकाले लगाउन सक्ने सम्भावना बोकेका करका क्षेत्र तथा अबस्था

करको क्षेत्र	अबस्था
सहकारी संस्था	सामान्य हद सम्म करको क्षेत्रमा समेटिएको निर्देशिका बनाई करको दारयरामा ल्याउनु पर्ने
एफ एम संचालन	करको दारयमा नै नल्याएको
स्थानीय कर (सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, शेवा सुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर , भूमी कर मालापोत , दण्डजरीवाना, मनोरन्जन कर मालपोत संकलन	उल्लेखित करहरू मध्ये धेरै कार्यान्वयमा आएको । घर जग्गा रजिष्ट्रेशन कर अन्योलमा रहेको ।
स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन	सबै वडाहरू बाट वितरण भई रहेको
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन	नगर क्षेत्रका व्यवसाय, खाली पर्ति जग्गाहरूको अभिलेखांकनलाई पूर्ण

	रूपमा गर्न नसकिएको ।
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजनाहरू	स्थानीय स्तरका विकास आयोजनाहरु नगर विकास योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याएको ।
आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	शिक्षा नियमावली बन्ने क्रममा रहेको
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई	नगरसभाले प्रथमिकतामा राखेको भए पनि कार्यान्वयन नभई सकेको
स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	खोर्साने बजारलाई मूल सडकबाट हटाई कार्यान्वयको प्ररम्भ भएको । पूर्व पश्चिम लोक मार्गको ८२ फिट सडक खुल्ला गर्ने अभियान संचालन भएको । अन्य कामहरु बाँकी नै देखिएको ।
स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाई	व्यवस्थापनको चरणमा रहेको ।
स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	नगरसभाले पारीत गरेको कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	अभिलेख व्यवस्थापनका लागि घरनक्सा प्राणलीलाई डिजिटलाईज गर्ने भन्ने निर्णयको प्रारुप भएको ।
घरजग्गा धनीपूर्जा वितरण	काम सूचारु नभएको ।
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी	उल्लेख्य काम हुन बाँकी
ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन	परिचय पत्र वितरणमा कामको प्रारुम खडा भएको ।
बेरोजगारको तथ्यांक संकलन	नभएको ।
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण	नगरपालिकामा शाखा स्थापना गरी कामको थालनी भएको ।
खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा	स्थानीय खानीपानी संस्थाहरु सँग समन्वय गरी कामको थालनी भएको । नगरपालिकाबाट सिफारीस लिएर मात्र धारा जडान गर्ने कार्यको थालनी भएको ।
विपद व्यवस्थापन	शाखा स्थापना गरी काम भएको । नगरपालिकाको दमकम संचालनमा रहेको ।
जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण	थालनी नै नभएको ।
भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास	नगरसभाले पारीत गरेको तर कार्यान्वयनमा नआएको ।
स्थानीय विद्यालयहरुलाई कर लागाउन सक्ने	कार्यान्वयमा नआएको
व्यवसाय कर	व्यवस्थित भई नसकेको/करीव ७० प्रतिशत व्यवसाय दर्ता नै नभई संचालनमा रहेका
सिटी रिक्सा/अटो रीक्सा	करको दायरामा नल्याएको
बन जंगल	नगरपालिकाको मातहतमा ल्याई कराधार भित्र समाहित हुन बाँकी
उद्योग	कम्पनी ऐनको परीधि भित्र रहेर संचालीत

	नगरपालिकाको मातहतमा ल्याउनु पर्ने
बैक तथ वित्तिय संस्था	धेरै जसो करको दायमा नआएका
बहाल कर	कार्यान्वयनमा ल्याउन नसकिएको
हाटबजार कर	आंशिक रुपमा कार्यान्वयनमा आएको
काठ दाउरा निकासी पैठारी सम्बन्धि कर	कार्यान्वयमा नआएको
प्लटिङ व्यवसाय	अब्यवस्थित रहेको
फोहोरमैला व्यवस्थापन कर	कार्यान्वयमा नआएको
ठेक्का व्यवस्थापन	समग्रमा साविकका नगरपालिका भनी छुट्याई लगाउने गरेको तर सबै सडकहरुको फरक फरक रुपमा लगाउनु पर्ने
गिटि बालुवा निकासी कर	नगर क्षेत्रमा जिल्ला मै सबै भन्दा धेरै गिटी बालुवा निकासी हुने खोला भएको भएता पनि उल्लेखित खोलालाई नगर क्षेत्रको कराधार भित्र समेट्न सकेको अबस्था छैन ।

परिच्छेद ५ (पाँच)

सिफारीस तथा निष्कर्ष

स्थानीय तहको निर्माण सँगै स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ कार्यान्वयमा आएको छ । उल्लेखित ऐनले स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन तथा नियमावली लगायतका साविक स्थानीय निकायमा संचाललित सबै ऐनहरुलाई खारेज गरेको अबस्था छ । सोही कुरालाई मध्यनजर गरी यो यो राजश्व सम्भाव्यता अध्ययन प्रक्षेपण प्रतिवेदन नेपालको संविधानले नेपाललाई संघीय संरचनामा रुपान्तरीत गरीसके पश्चातको राजश्व सम्भाव्यता अध्ययन प्रक्षेपण प्रतिवेदन हो । राजश्वका क्षेत्रहरु एवम् न्यूनतम र उच्चतम् दररेट समेतका आधारमा यस नगरपालिका क्षेत्रमा लगाउन सकिने राजश्वहरुका दर तथा दायराहरु यो अध्ययनमा समावेश गरीएको छ । यो प्रतिवेदनले करको दर भन्दा पनि दायरा पहिचान गर्ने र स्थानीय सरकारले आफू मजबुत भई काम गर्दै स्थानीय नागरीकहरुलाई सेवा वितरणमा कसरी सहजता सिर्जना गर्ने सकिन्छ भन्ने विषयमा केन्द्रित रहेको छ । नगरपालिकाले लगाउँदै आएका करका दरहरुलाई हेरफेर नगरी सम्भावित करका क्षेत्रहरुलाई पहिचान गर्नेमा नै यो अध्ययन केन्द्रित रहेको छ ।

सुझाव तथा निष्कर्ष

१) यस आवमा दैनिक हाटबजार कर संकलन गर्ने गरेको पाईएता पनि सो लागि पूर्ण रुपमा व्यवस्थित र व्यवहारीक बनाईएको पाईएन । नगर क्षेत्रमा रहेको विभिन्न हाटबजारहरुलाई पूर्ण रुपमा काराधार भित्र समाहित गर्नु पर्ने देखिन्छ । भने विद्यालय, बहाल कर, ठेक्का प्रणाली , खोला निकासी, काठदाउरा लागायत बन पैदावार लागायतका बस्तुहरुलाई करको परिधि भित्र समाहित गर्नु पर्ने देखिन्छ । व्यवसाय करबाट यो नगरपालिकाको आम्दानीको श्रोत अत्यधिक हुने भएकोले व्यवसाय करलाई करको क्षेत्र भित्र पूर्ण रुपमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ । सबै भन्दा बढि प्लटिङ हुने र व्यवस्थित गर्न नसकि रहेको अबस्थामा भू उपयोग नीति बनाई प्लटिङ लाई व्यवस्थित गर्ने जसका लागि खेति योग्य क्षेत्र र आवासिय क्षेत्र पहिचान गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसका अलावा नीजि विद्यालयमाहरुमा प्रति विद्यार्थि कर तोक्ने लगायतका विविध क्षेत्रहरुलाई करको दायरा भित्र समाहित गरेमा यो नगरपालिका समुन्नत हुने कुरामा दुई मत छैन ।

२. व्यवसाय कर तिर्ने बानी नपरी सकेको हुँदा टोली बनाई व्यवसाय कर असूली गर्दा अपेक्षीत राजश्व उठ्न सक्ने सम्भावना रहेको छ । पूजीको आधारमा व्यवसाय कर निर्धारण गर्न व्यवसाय नै निरीक्षण गर्नु पनै देखिन्छ ।

३) फोहोरमैला शुल्क बापत सबै करदातासँग शुल्क लिनुको साटो सार्वजनिक साझेदारीमा फोहोर व्यवस्थापन गर्ने तर्फ पहल गर्नु पर्ने देखिन्छ

४) यस नगरपालिका क्षेत्रभित्रको प्रमुख पर्यटकिय स्थलका रुपमा रहेको हसिना सिमसार, बाघझोडा, भुल्के जलाधार क्षेत्र, कालीखोला क्षेत्र, किचक गढी लागायतलाई गुरु योजना बनाई पर्यटकीय क्षेत्रको पहिचान स्थापीत गर्दै करको दायरा भित्र समाहित गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

५) मालपोत वा घर जग्गा करको सट्टा सो लाई प्रतिस्थापन गरी एकीकृत सम्पत्ति कर लगाई सकिएकोले खाली जग्गाको पहिचान गरी खाली जग्गा छोड्ने जग्गाधनीलाई तेव्वर कर लिने प्रणालीको विकास गर्नु पर्छ । जसका लागि जीआईएस प्रणालीलाई कार्यान्वयमा ल्याउँदै उल्लेखित प्रकृतिका जग्गाधनीलाई कराधार भित्र ल्याउनुपर्ने देखिन्छ ।

सन्दर्भ सामाग्री

नेपालको संविधान २०७२

नेपालको संविधान २०७२ को अनूसूची ८

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४

स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमाली २०६४

साबिकका गाविसहरुका प्रोफाईलहरु

सुन्दरहरैचा नगरपाकिलाको दस्तावेज

छिमेकी नगरपालिका र नगरपालिकाहरुको अभ्यास

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयका विभिन्न परिपत्रहरु

स्थानीय निकाय वित्तिय आयोगका प्रतिवेदनहरु

राट्रिय जनगणनाको तथ्यांक

विकेन्द्रीकरण र स्थानीय वित्त व्यवस्थापन, सोमलाल सुवेदी ।